

4-29-2018

11 Yozgat Court - Martial

Krikor Guerguerian

Follow this and additional works at: https://commons.clarku.edu/adana_court_martial

---

Recommended Citation

Guerguerian, Krikor, "11 Yozgat Court - Martial" (2018). *Adana Confiscation (Courts Martial)*. 11.
https://commons.clarku.edu/adana_court_martial/11

This Book is brought to you for free and open access by the Private Materials (Archive 2) at Clark Digital Commons. It has been accepted for inclusion in Adana Confiscation (Courts Martial) by an authorized administrator of Clark Digital Commons. For more information, please contact mkrikonis@clarku.edu, jodolan@clarku.edu.

Maznunaleyh Konia ve İçel Ziraat müfettişi iken, memuriyetinin iki ay evvel vuku- l lağvı cihetle açıkta bulunduğu ve anasız Manastırın Florine kasabası anasından olduğunu ve şimdiki halde Hoşhovan mahallesinde müsteciren sakin ve mütehtil idğini ve otuzbir yaşında bulunduğu söyleyen Kemal Bey bin Arifin zabtedilmiş olan ifadesidir.

15 Kanunuevvel 334.

Sual - Boğazlıyan Kaymakamlığına hangi tarihten hangi tarihe kadar istihdam olundun? Oradan nakil veya terfi suretiyle hangi mahalle tayin olundun?

Cevap - Boğazlıyan Kaymakamlığında 331 Senesi Mayıs yirmidokuzundan 332 Senesi nisanına kadar takriben on beş ay mah bulundum, bade terfiyen bizzat eski Şam kazası Kaymakamlığına tayin edildim.

S - Boğazlıyan Kaymakamlığında bulunduğunuz sırada, orada Meclisi İdare ve Belediye âzaları, Mal müdür-ü, tahzirat kâtib-i, Polis komiseri, jandarma bölük kumandanı, Belediye reisi, Bidayet Müdde-i Umumiyesi, Bidayet Mahkemesi reisi, Kaza kadisi, Nüfus memur-u kimler idi?

M i n u t e s
of the ^{exposition} ~~statement~~ made by

Kemal Bey, son of Arif, resident in Khoshkhovan ward,
~~of~~ Konia, married, 31 years old, who said ^{that} ~~that~~ he was
supervisor of Agriculture in Konia and Icheli, con-
sidering that ^{his} job was over two months ago, and
now he is in Florin, village of Manaster.

Question- When have you been designated Kaymakam
of Boghazlian, and when ^{you were} promoted from Boghazlian?
sec. 15, 1918.

Reply- I was designated Kaymakam of Boghazlian
May 29, 1915 [acting Mutesarif of Yozgat August 6,
1915 K] then 1916 June 1. I was promoted Kaymakam
of old Damascus.

Q- When you was Kaymakam of Boghazlian, who were
the officials, members of ^{the} Administrative Council, Fi-
nance Offical, Director of Secretariat, Gendarmerie
Commander, President of Municipality, Prosecutor of
the First Instance, President of the Court of First
Instance, Judge of the District, and Director of Iden-
tity Office?

R- I remember Ahmed Bey and Omar Bey, ^{were} members
of the Administrative Council. I don't know the names
of the officials in Municipality; Hasan Bey was Fi-
nance Official, Memduh ^{ou was i} ~~ch~~ Secretary, Hulusi Bey ^{was}
Lieutenant Gendarmerie Commander, Ibrahim Bey ^{was} Mayor,
There was not a president of Court, the Judge was
Ali Riza Bey, Abdallah Bey was Director of Identity

C - Meclisi idare âzasından ismini tahatür eddiğim ~~ya~~ zat Ahmet Beyle Ömar Ef. idi. belediye âzasınının ismini tahatür edemiyorum. Mal müdür-ü Hasan Ef, Tahzirat kâatib-i Memduh Bey, Polis memur-u Ahmet Ef, Jandarma kumandanı Müflazimî Sanî Hulusi Ef, Belediye reisi İbrahim Bey, Müdde-i Umumi Refik Bey, Mahkeme reisi yokdu, Kadı Ali Rıza, Nufus memur-u Abdallah Ef.

S - Boğazlıyan Kazası kaç köyden ibarettir? Müslim ve gayri Müslim nüfus-u ne kadar idi?

C - Boğazlıyanda kaç kariye mevcut bulunduğunu katiyyen tahatür edemiyorum, takriben altmış kariye vardır, Nufusuda altmış - bine karibdir.

S - Beyan ettiğiniz altmışbin nüfus-u gayri Müslim kısmı ne miktar idi?

C - Takriben yedi - Sekiz bin nüfus gayri Müslim dir, bu yedi - Sekiz bin nüfus kâmile Ermeni idi.

Bir miktarda Rum mevcuttur, fakat bu miktar yedi - Sekizyüz nüfus-u tecavüz etmiş, Zannederim, mütebakisi Ermenidir.

S - Mezkûr kazanın Ermenileri hangi tarihte nereye tehcir olundular?

C - Verilen emir mucibince 331 Senesi Temmuz ve Ağustos aylarında Der Zora tehcir edildiler.

S - Tehcirden Sureti icrasına dair hangi makamdan ne yolda emir verildi, bu emirler nezdinizde mahfuz mudur?

Office.

Q- How many villages were in the district of Boghazlian? How many inhabitants both Moslem and non-Moslem?

R- I don't remember how many villages were in Boghazlian district, but there were about sixty villags and about 60.000 inhabitants.

Q- How many of 60.000 inhabitants were Non-Moslems?

R- About seven or eight thousand were non-Moslems.

Q- Were there ^S seven or eight thousand all Armenians?

R- I think there were about seven or eight hundred Greeks, the majority was Armenian.

Q- When and ^W where these Armenians were deported?

R- They were deported to Der Zor, July and August 1915, according to the order I received.

Q- From whom you received orders? Are these orders preserved?

R- The ~~President~~/^W Mutesarif of Yozgat sent me order to deport Armenians to Der Zor. I did not keep this order. The orders concerning the deportation are so numerous that it is impossible to remember them.

Q- Has the Mutesarif of Yozgat sent order of deportation of his own initiative or he received order from the Vali of Ankara? Who were at that time

3) C - Ermenilerin Derzora tehciri hakkında verilen emir Yozgat mutasarrıflığında der, emir nezdî acizede mahfuz değildir; Tehcir hakkında o kadar müteaddit emirler verilmişdirki, hatırla kalması kabil değildir.

S - Tehcir hakkında Yozgat Mutasarrıflığının verdiği evamir kendi tarafından mı, yoksa Vilâyetin emrine istinaz ederek mi verilmiştir? O sırada Yozgat Mutasarrıf-ı ve Ankara Valisi kimler idi?

C - Emir vilâyetin emrine müsteniddir. O sırada mutasarrıf Cemâl Bey, Vali Atıf Bey idi.

S - Cemâl Bey Yozgat Mutasarrıflığı Sırada Boğazlıyan Ermenilerinin tehcirini başlamış veya tehcir işi ikmal edilmiş mi idi?

C - Cemâl Bey mutasarrıf iken tehcire başlanmış idi, fakat bil ahaza Cemâl Bey işden el çekdirilerek, bendeniz Vali Atıf Beyin emriyle mutasarrıf vekâletine tayin edilmişdim.

S - Sorduğumuz Sual Boğazlıyan Ermenilerinin kâmile tehcirini Yozgatta Mutasarrıf Cemâl Bey mi bulunuyordu yoksa siz Yozgat vekâletine gittikten sonra Boğazlıyan tehciratını icra ve ikmal ettiniz? Bu ciheti izah ediniz.

C - Tehcire Cemâl Bey zamanında başlanmış idi. Boğazlıyan tehciri bendenizin Yozgatta bulunduğum sırada Kaymakam vekili Ali Rıza Ef. ile Nahiye müdür-ü Ferit Ef. tarafından ifa edilmiştir.

the Mutesarif of Yozgat and the Vali of Ankara?

R- The order was despatched by the Vali of Ankara. At that time the Mutesarif of Yozgat was Jemal Bey and the Vali of Ankara was Atif Bey.

Q- Has the deportation of the Armenians of Boghazlian began and ended when Jemal Bey was Mutesarif of Yozgat?

R- When Jemal Bey was Mutesarif of Yozgat, the deportation of the Armenians of Boghazlian had began, but finally Jemal Bey retired. And I was designated acting Mutesarif of Yoz^zgat by order of Vali Atif Bey.

Q- Were all the Armenians of Boghazlian deported when Jemal Bey was Mutesarif of Yozgat? Or when you were designated acting Mutesarif of Yozgat, you continued and ended the deportation of the Armenians of Boghazlian? Can you explain?

R-The deportation of the Armenians of Boghazlian began when Jemal Bey was Mutesarif of Yozgat. When I was acting Mutesarif of Yozgat, Ali Riza Bey, Acting Kaymakam of Boghazlian, and Ferid Efendi, governor of villages, carried out the deportation.

Q- How many caravans, each composed of p how many Armenians, were deported when you were Kaymakam of Boghazlian? and how many caravans, each composed of how many Armenians were deported by the Acting Kaymakam Ali Riza Bey and governor Ferid Bey?

S- Boğazlıyan Kaymakamlığında memuriyetiniz devam ettiği müddetce kaç kişilik ve kaymakam Ali Rıza ve Nahiyeye Müdür-ü Ferit Ef. ler zamanında kaçar kişilik ve kaç kafiye sevkedildi?

C- Gerektiği zamanlar acizede ve gerek kaymakam vekilinin zamanında kaçar kişilik, kaç kafilenin sevkedildiğini tahakkür edemiyorum.

S- Yozgat lirasından Merkez kazasından başka daha kaç kazası vardır? isimleri nedir? Bunun merkez kazasında kaç nahiyeye olup, isimleri nedir? Tehcir esnasında müdürleri kimler idi?

C- Yozgat lirasının merkez kazasından made iki kazası vardır, birisi Akdağmadeni, diğeri Boğazlıyan'dır. Yozgat merkez kazasının iki nahiyesi vardır, birisi Kızıl Koca, diğeri Sungurludur, Kızıl Koca müdürünün ismi Osman Bey, Sungun müdürünün ismini derhaker edemiyorum.

S- Boğazlıyan kazasında nahiyeye varmı? Var ise, ismi ne idi? Müdür-ü kim idi?

C- Boğazlıyan kazasında nahiyeye vardır, ismi Akdağ'dır, Müdürün ismi Ferit Bey'dir.

S- Sizden sonra Boğazlıyan Kaymakamlığında vekâlet ettiğini söylediğiniz vazifesini ifa eden Ali Rıza Ef. nin asıl memuriyeti ne idi?

C- Kaymakam vazifesini ifa eden Ali Rıza Ef. Boğazlıyanda kadı idi.

S- Boğazlıyan Akdağ nahiyesinde Ermeni varmı idi? Var idi ise, mikdarı ne idi?

25
W491

R- I don't remember how many caravans, each composed of how many Armenians, were deported by me or by Ali Riza or Ferid Efendi.

Q- A part the district of Yozgat, how many other districts are there, which are the names?

R- Yozgat^{or} was the central district. There were two more districts: Akdaghmaden and Boghazlan. Yozgat had two communes of villages: Kizil Koja and Sorgoun. Osman Bey was the governor of Kizil Koja. I don't remember the name of the governor of Sorgoun.

Q- Has the district of Boghazlian^a communes of villages? If yes, which were the names?

R- Boghazlian has a commune of villages, the name is Akdaghmaden and the governor is Ferid Bey.

Q- You said that Ali Riza Efendi succeeded you as acting Kaymakam of Boghazlian. What was his real office?

R- Ali Riza, Acting Kaymakam of Boghazlian, was Judge in Boghazilan.

Q- Are there Armenians in Akdahmaden, county of Boghazlian? If there are, how many?

R- There were Armenians in the district of Akdagh. I don't remember the number, which was more than the number of those of the central ~~district~~ county.

Q- By whom were the Armenians of the district of Boghazlian escorted, and until where? Have you received a report that they arrived to the place of destination, safe and alive? Have you been inte-

©- Akdağ nahiyesinde Ermeni var idi, mikdarı Merkez nahiyesinin miktarından çok ise, mikdarı hatırı-ı acizede değildir.

S- Boğazlıyan kazası Ermenileri kimlerin tahtı muhafazasında nereye kadar sevk edilmişlerdir? idi? bunların mahalli mürettebelerine Salimen teslim olduğuna dair ilmuhaber getirildimi? Bunlara cell ve matolaa ettinizmi?

©- Sevkıyat doğrudan doğruya jandarına marifetle icra edilir idi, sevk edilerek Ermenilerin mahalli mürettepleri olan Der Zora teslim olduğuna dair ilmuhaber getirilmemiştir.

S- Polis komiseri, bölük Kumandanı ve sair memurların refakat ve mesuliyeti tahtında Ermeniler sevk olundular mı?

©- Ermenilerinin Jandarına Kumandanının tayin ettiği jandarma refakatiyle sevk edilirdi, kazada yalnız bir polis mevcut olduğundan bittabii polis tefrik edilemiyordu.

S- Sevk esnasında istihdam olunan jandarma çavuş ve onbaşı ve referleri kimler idi?

©- Sevkıyat-ı jandarma kumandanı ifa ettiğinde istihdam ettiği jandarma çavuş ve onbaşı ve referlerinin isimlerini bilmeyorum, yalnız ismini bildiğim bir jandarma çavuş-u vardır, o da Huseyin çavuş; esasen kazadaki jandarma efradının isimlerini bilmem.

rested, have you made any investigation?

R- The deportation was carried out by the gendarmerie. We did not receive any report that they arrived Der Zor, which was designated as place of their destination.

Q- Were all the Armenians of Boghazlian deported under escort of ^{Police Commissioners,} the Gendarmerie brigade Commander, were they accompanied by gendarmes? *and their colleagues.*

and protection

R- Areminans were accompanied by the ~~y~~ gendarmes, who were available and disposed by the Commander.

There was in the district only one police, Armenians were deported without any companions.

Q- Who were the Commander or the Gendarmerie Chavush and gendarme caporal, during the deportation of the Armenians?

R- I don't remember the names of gendarme Chavushes and caporals, because the gendarmerie Commander designated them. I remember the name of only one Chavush: Husein Chavush (Avni). I don't remember the names of gendarmerie caporals in the district.

Q- Have the gendarmerie officers and gendarmes come to Boghazlian from the central district or from other district to enforce the gendarmerie brigade of your district. If they came, which are they names?

R- Gendarme officers did not come. Gendarmerie Commander Khoulousi Bey had told me that gendarmes

(6) 26

S - Servte esnasında Kazan'ın jandarmasına ilaveten merkez-i livadan ve yahut başka bir kazadan jandarma zabıt ve efradı gelmişmi idi? Gelmiş ise, isimleri ne idi?

C - Jandarma zabıtı gelmemiş isede, kadronun muktazatına binayen livadan jandarma efradı geldiğini jandarma kumandanı Hulusi Ef. Söylemiş idi, isimlerini bilmem.

27

S - Ermeni sevkiyatına muavenet etmek üzere ahalden kurve-i muavenet veya başka bir teşkilat yapmak gibi bir tedbir vaki oldumu?

C - Kazanın asayişini ve kuraylı metrukemin emri muhafazasının teminen ahz-ı asker şubesiinden asker talep ettim ve daire-i mezkûrenin verdiği defter mücibince mükellefiyeti askeriyeye dahilinde bulunanlardan jandarma dairesince lüzum görülen miktar alınarak istihdam edilmiştir.

S - Ahz-ı asker şube reisi ne rütbede idi ve ismi ne idi? Beyan ettiğiniz suretle mükellefiyeti askeriyede dahilinde bulunanlardan aldığınız efradın miktarı neden ibaret idi?

C - Ahz-ı asker şube reisi kol ağası idi; ismi Mustafa Ef. dir; alınan efradın

had come from the Liva (district) to cover needs, but I don't know their names.

Q- To help the Armenians during the deportation, have assistant forces from the people or from other organization came there?

R- I asked the station forces to control the public order in the district and communes of villages, and their names are registered in the register of the same office and groups were formed composed of individuals taken by the gendarmerie Office.

Q- What was the rank of the chief of military section and his name? According to your statement reliable individuals were received to form groups, which were their names?

R- The chief of the military section was a Captain, his name is Mustafa Efendi. I don't remember the names of the individuals who were received.

Q- Are there any Greek Metropolitane and priest? If there are, which are their names?

R- There are no Greek Metropolitane and priests in Boghazlian. Only in the village of Chat there are Greeks, and their priests, but I don't remember their names.

Q- How many Armenians' houses and shope are in Boghazlian?

R- I think there were in Boghazlian about one hundred Armenian families, and about twenty Arme-

mikdarını bilmiyorum.

S- Boğazlıyada Rum Metropoliti ve papazlar var mı? Var ise, isimleri ne idi?

C- Boğazlıyada Rum Metropoliti ve papazlar ~~ta~~ yok idi; yalnız Çan Kariyesi ve nahiyeye tabiidir; orada Rum olduğundan papaz var idi, fakat ismini bilmiyorum.

S- Boğazlıyan kazasında kaç Ermeni hanesi ve dükkanı var idi?

C- Boğazlıyada takriben yüz hane Ermeni var idi. yigirmi kadar da dükkan mevcut olduğunu zannediyorum.

28 S- Boğazlıyan müftüsünün ve müderrisleri var ise, müderrislerinin ismi nedir?

C- Boğazlıyada bir medrese var ise de, müderrisi yok idi; müftü Ef-nin ismi Hacı Ahmet Ef. dir.

S- Boğazlıyan kazası Ermenilerinin kisreti nüfusuna göre bunların sevki işini jandarma efradına bırakıpta, bu efradın üzerine bir muhafız mesul tayin etmemenizin ve Ermenileri mahall müretteblerine götürdüklerine dair vazife edinip te teslim ilmuhaberleri talep ve celb etmemenizin esbabı nedir?

nian shopen.

Q- Are there in Boghazlian Muftis and teachers?
Which are their names?

R- There is a school in Boghazlan, but there are no teachers. The name of the Mufti is Haji Ahmed Efendi.

Q- Why ^{om} did you entrusted ^{affair of} the ^{according to} deportation of the ^{the number of} Armenians individuals of Boghazlian district? Have you not designated a superintendant of the gendarmes? Have you asked reports attesting that Armenian deportees arrived really to the place of their destination?

R- The deportation of the Armenians was carried out by the ^{the} gendarmerie Commander [Tevfik K] of the central district, and by the governor of Akdagh. The Gendarmerie Commander had not believed it necessary to designate a superintendant...to designate a guard, when there were gendarmes available, the Gendarmerie Commander had seen that there ~~was~~ was a need of such a guard. As to the report concerning the delivery of the caravans, the gendarmerie Commander had neglected any request or claim, as he himself carried out the deportation.

Q- Which was the district designated as destination for the Armenian deportees? Have the gendarmes of Boghazlian accompanied the Armenian caravans to Der Zor or to the first station?

was
Is there
what is the
any reason
that you did
not

p.22
5490

C- Sevk işi Merkez-i nahiyede jandarma Kumandanı Akdağ nahiyesinde müdür tarafından icra ediliyor (idi), başkaca bir mahafız tayin etmek için adem olmadığı gibi jandarma Kumandanınca buna lüzum gösterilmemiş idi, teslim ihtihaberini ise, Sevkiyat doğrudan doğruya jandarma Kumandanı tarafından ifa edildiğinden talep ve celbi imhal edilmiştir.

p.23

S- Boğazlıyan Ermenilerinin hiyni Sevkinde ilk uğradıkları kaza neresi idi? Boğazlıyan jandarmaları Ermenileri Der Zora kadar mı yoksa güzargâhda tesadüf edecek ilk kazaya kadar mı Sevk memur edilmişlerdi?

S- ~~Boğazlıyan~~ Boğazlıyan Kazası Ermenileri esna-ı Sevkte itlaf edilmiş, sizde "bu Ermenileri kesdim, mutasarrıf vekili oldum", diye yozgatta alenen söylemişsin, bunların itlaf-ı ne suretle, kimler tarafından ifa edilmiş ve ne gibi emri müstenid idi?

C- Boğazlıyan Ermenilerinin esna-ı Sevkte itlaf edildiklerini bilmiyorum. Sonra "bendeniz Ermeni kesdim, mutasarrıf oldum" deyede bir söz söylemedim. Boğazlıyanda Çat ve Kum Kuyu

R- The Gendarmerie Commander had ordered his gendarmes to deport Armenian caravans via Kayseri, but I don't know to where the gendarmes have been charged the caravans of deportees.

Q- Have the Armenian caravans got losses on the road during their deportation? You firmly stated even in Yozgat publicly, saying: "As I had these Armenians massacred, I was designated Acting Mutesarif". In which circumstances the massacre of the Armenians was carried out? By whom and by whose order?

R- I don't know that Armenians deported from Boghazlian were massacred. I never declared: "As I had Armenians massacred, I was designated Mutesarif". In the vicinity of Boghazlian, the Armenians of Chat and Kum-Kuyu villages upressed and attacked with weapons the soldiers sent there from Kayseri. This was the rebellion against the Government, and the people who were gathered there, carried out the massacre of these Armenians, as well as of the Armenians who were gathered and upressed on the ~~Jizir~~ Jizr mountain at the vicinity of Boghazlian. Armenian deserters from Sivas who had formed gangs, were also massared. Otherwise, there are no other massacres of the Armenians, Your Honor.

Q- Has Nejati Bey, Responsible Secretary of Union and Progress Party in Ankara, come to Boghazlian before and during the deportation of the Armenians?

(9)

23

Kurşında Ermenilerin musalla hen Hükümete isyanları üzerine Kayseriden gelen asker ve jandarmalar ve gulyan eden ahali tarafından epeyce Ermeni itlâf edildi. Cisz dağında tahsin eden musallah Boğazlıyan Ermenileri itz Sivastan firazen gelen ve musallah bulunan Ermeni çeteleri itlâf edilmiştir, başkaça itlâf edilmiş Ermeni yoktur, Efendim

S - Ankara İttihat ve Terakki murakhası Necati Bey Boğazlıyan Ermenilerin tehcirinden evvel ve tehcir esnasında Boğazlıyana geldimi?

C - Ankara İttihat ve Terakki murakhası Necati Bey Ermenilerin tehcirinden evvel Ermenilerin tehciri hakkında talimat-ı şifahiyede bulunmak üzere Vali Atıf Beyin emriyle Yozgata geldiğine ve Yozgat İttihat ve Terakki heyet-i merkezîyesiyle ve hususıyla heyet-i merkezîye âzasından Yozgat Jandarma Kumandanı Binbaşı Tevfik Beyle görüşerek avdet ettiğini bilmiyorsa da Boğazlıyana gelmemiştir. Boğazlıyana Ermenilerin tehcirinden evvel ve tehcir esnasında Kayseri İttihat ve Terakki Murakhası Cemil

24

R- I ^okn~~w~~ that Nejati Bey, Responsible Secretary of Union and Progress Party at Ankara, came before the deportation of the Armenians to Yozgat by order of the Vali Atif Bey to communicate oral instructions concerning the deportation of the Armenians and he held meetings with the members of the Union and Progress ~~Party~~ Center of Yozgat ~~W~~ as well as with the officials of the Center (of Yozgat), with ^{the/}special organizations of Yozgat, "Tevfik Bey, Major Gendarmerie Commander, and got consultations with them, but he did not come to Boghazlian.

Jemil Bey Responsible Delegate of Union and Progress Party at Kayseri, came to Boghazlian before and during the deportation of the Armenians.

Q- How kind of oral instructions concerning the deportation of the Armenians Nejati Bey brought to Yozgat?

R- I don't know which instructions Nejati Bey brought, but I ~~know~~ think that these instructions concerned the deportation of all the Armenians.

December 15, 1918.

Signed/: Kemal.

Again these are the minutes
of Kemal Bey's statements.

December 16, 1918.

Q- Which are the actual counties on the borders

(10)

24 Bey gelmiştir.

Necati Beyin verdiği talimat-ı bil-
miyordumda, bunlar her halde Erme-
nilerin kâtiyyen sevklerini olduğunu
Zannediyorum.

15 Kanunuevvel 334,
Kemal.

Maznun Kemal Beyin tekrar
Zabtedilenmiş olan ifadesidir.

16 Kanunuevvel 334.

S- Boğazlıyan kazasıyla hudut
olan kazalar hangileridir?

C- Mercut Aranos, Akdağmadeni kaza-
larıyla Kayseri lirasıdır.

S- Mercut Aranos, Akdağmadeni kaza-
ları ~~la~~ nereye merbuttur?

C- Mercut Aranos kazaları Kirşehir
lirasına Akdağmadeni kazasında Yozgat
lirasına tabiidir.

S- Yozgat Mutasarrıflığı vekâletine
hangi tarihten hangi tarihe kadar
bulundunuz?

C- Yozgat Mutasarrıflığı vekâletinde
beş Ağustos tarihinden Eylül gayesine
kadar bulundum.

S- Yozgat Merkez kazası ve kasabası
Ermenileri kaç nüfustan ibaret idi?

of Boghazlian district?

R- The actual counties on the boarders of Boghazlian are: Avanos, Akdaghmaden, the district of Kayseri.

Q- ^{upon district dependent} Which are the actual counties of Avanos, Akdaghmaden?

R- The actual county of Avanos is dependent of the Kirshehir district, and the county of Akdaghmaden dependent ^{upon} of Yozgat district.

Q- What time you have been designated acting Mutesarif of Yozgat, what date?

R- I was designated acting Mutesarif of Yozgat August 5, 1915 to the end of September.

Q- How many Armenians were in the central district and the vicinity of Yozgat?

R- I don't remember the number. I think there were seven or eight thousand.

Q- By whom and where the Armenians of Yozgat were deported? From whom and where did the order of deportation come?

R- When I arrived to Yozgat, (August 6, 1915) Tevfik Bey, Gendarmerie Commander, said to me that the deportation of the ~~Armenians~~ first caravan^a of the Armenians of Yozgat was carried out by the gendarmes, via Sivas.

When I was Mutesarif of Yozgat an order issued by the Vali of Ankara recommended to deport to

(11) 24

C - Mikdarı hakikisini tahatuz edemiyorum, yedi - sekiz bin nüfus-u olduğunu zannederim.

S - Yozgat kazası Ermenileri kimler vasıtasıyla neze ne nakl tehcir olundu? Bu tehcir emri ne yolda kimin tarafından verilmişdi.

kr 25 C - Bendeniz yozgata gittiğimde ilk sevkiyatın jandarma marifetiyle ve Sivas tarikiyle yapıldığını jandarma tabur Kumandanı Tuvfik Bey söylemiş idi. Zamanı acizide yapılan tehcir Merkez-i İrada jandarma tabur Kumandanı ve nahiyelerde nahiyeye müdüran-ı tarafından vilâyetten talaki ve aynen teblig edilmiş emir mucibince Derzora serk edilmiştir.

p 19-20, 21-22-

19- Yozgat kazasının 7-8000 Ermeni nüfusunun ne mikdarı sizin zamanında ve ne mikdarı selefiniz zamanında tehcir olup tehcire müteallak ne gibi evrak ve vesaikiniz vardır?

C - Gerek zamanı acizide ve gerek selefim zamanında tehcir edilen Ermenilerin mikdarı hatırlı acizide değildir zannederim, bulunmayacak aksarı ise yalnız okunduktan sonra yakılması emir olunduğundan bittabi mevcud

Der Zor the Armenians of the central district by care of the Gendarmerie Commander and those of the villages by care of Mudirs.

Q- How many of seven or eight thousand Armenians of Yozgat district were deported when you were Mutesarif of Yozgat and how many of them by your predecessor? What kind of documents and papers have you concerning the deportation?

R- I don't remember the number of the Armenians who were deported by me or by my predecessor. I think the documents concerning the deportation are partly preserved in Yozgat. As the documents which will not be found, were only those orders which had to be burned down after having them read by order of the sender.

Q- Who had given order to you to burn down the orders ~~at~~ after having them read, and of which you revealed the existence?

R- These supplementary orders were despatched by the Minister of Internal Affairs.

Q- These orders were despatched open or coded?

R- The orders concerning deportations despatched by the Govern^rment were all coded.

Q- In reply you declared that you don't remember the number of the Armenians who were deported when you were Mutesarif of Yozgat. Was the number you deported more than those Armenians your prede-

19 olmadan evamirdir.

S- Beyan ettiğiniz emirlerin okunduktan sonra yakılmamışken kecu emri etmişti?

C- Vilâyetin Dahiliye Nezâretinin işlarına atfen emri idi, bu evamir

S- Bu evamir şifeli yoksa açık mı geliyordu?

C- Tehcir hakkında Hükümetin verdiği emirler umumiyetle şifeli idi,

S- Yozgat kazasından zamanında Sevkelelenen Ermenilerin miktarını tahakkuz etmediğinin ile yokunda & cevabınızda beyan oluncular Selefînin zamanında Sevkedileceklerden ziyademi idi?

C- Nahiyelerden Selefî acize zamanında Serkiyat olmadığından zaman acizde deha ziyade idi.

20 S- Yozgatın kaç nahiyesi vardır, isimleri nedir? Tehcir esnasında nahiyelerde müdür kimler idi? müdürden başka polis ve jandarına caru^{su} ne onbası var mı idi? Var ise, isimleri ne dir?

C- Yozgatın iki nahiyesi vardır, birisi kızıl koca, diğeri Sorgun'dur. Tehcir esnasında kızıl kocada müdür olan zatın ismi Osman Bey ise, diğirinin ismini tahakkuz edemiyorum. Beudmürin zamanında Sorgun nahiyesi müdür -ü iltifa ettiğinden yerine vekâleten Yozgat Polis Komiseri Sadık Ef. vekâleten tayin edilmiştir.

cessor had deported?

R- The Armenians deported during my office ~~was~~ were more than those deported by my predecessor, as he had not deported the Armenians of the villages.

Q- Have many counties had Yozgat? Which are their names? Who were the governors of the counties during deportation? Were there policemen and gendarmes/ Chavushes and caporals? If there were, which are their names?

R- Yozgat had two districts: Kizil Koja and ~~Alagun~~ Sorgoun. During the deportation the governor of Kizil Koja was Osman Bey, I don't know the name of the other/.

Under my office the Chief of the Sorgoun had resigned. He has designated a locum-tenens: Gendarmerie Commander Sadik Effendi of Yozgat, Gendarmerie Commander Neuman Efendi was sent to Kizil Koja as an Assistant.

Q- Have Gendarmerie Commanders Sadik and Neuman helped to carry out deportation in the counties?

R- In the above-mentioned counties, Sorgoun and Kizil Koja, Sadik and Neuman helped to carry out deportation.

Q- How many Armenian houses and shopes were in Yozgat?

R- I don't remember the number. There were

Kızıl Kocada nahiyesinde yine yeni müdür^e muavenet etmek için Polis Komiserlerinden Numan Ef. izam edilmişdi.

S - Mezkûr nahiyelerin tehcir işlerini Komiser Sadık ve Numan Ef. lermi muavenet ettiler.

C - Mezkûr iki nahiyenin tehcirini Sırgında Sadık Ef, Kızıl Kocada Nahiyeye müdürüyle beraber Numan Ef. ifa ettiler.

S - Meşî Yozgatta kaç Ermeni ve hanesi ve dükkanı var idi ?

C - Mikdarını hatırlamıyorum, Efendim, takriben üç yüz elli hane ile yüz dükkan vardır.

S - Gerek Yozgatta ve gerek Boğazlıyan kazalarında tehcirden istina edilmiş Ermenileri kaldı mı? Kalmış ise, mikdarları ne idi ve esbabe istisnaları ne dir?

C - Gerek Yozgat ve gerek Boğazlıyanda tehcir edilmeyerek kurayi İslâmiyeye tevzi suretiyle kalmış bir çok Ermeni mevcut ise de, mikdarını bilmiyorum, fakat kalan mikdar tehcir edilen mikdarından fazladır zannedirim.

S - Ol suretle kalan kısmı Zükür mü? enas mı? sübyan mı? idiler ve bunları tehcirden ne sebebe mebni istisna ettiniz?

C - Zükürde kalan kısmı mevcut ise de, en ziyade enas ve sübyandır.

about three hundred fifty or 400 Armenian houses and one hundred shopen in Yozgat.

Q- Were any Armenians in Yozgat and Boghazlian exempted from deportation? If yes, what was the number and the reason?

R- There were Armenians in Yozgat as well as in Boghazlian who were not deported. They were distributed in Moslem villages. I don't remember the number. I think the number of those who remained was more than the number of those who were deport^ed.

Q- Those who were exempted from deportation, were they men, or women, or boys?

R- There are some men, but the majority are women and children. The Minister of Internal Affairs had sent order to Governors to distribute them in Moslem villages.

Q- In what percentage they were distributed in Moslem villages?

R- The order was 5 o/o, but this proportion was not verbatim, ~~rather~~ there were arrangements.

Q- What was the reason the order was not carried out verbatim?

R- There were not houses in villages, the gendarmes who were charged to deport them, did not accomplish their duty ~~completely~~ adequately.

The Armenians of a village wished to be in the village of their choice.

(14)

21

bunların kura-i İslâmiyede iskânlarına Dahiliye Nezaretinin iş'arına atf'ü yine vilâyet emir vermişdi.

S- Emir yüzde kaç nisbetinde kura-i İslâmiyeye tevzi edilmişti?

C- Emir yüzde beş nisbetinde ise de, harfiyen tatbik edilememiş, gayri muntazam surette kura-i İslâmiyeye Ermeniler sevk edilmiştir.

S- emri vaki-in harfiyen edilmesinin sebebi nedir?

C- Kurada hane bulunmaması idi, birde Ermenileri kuraya sevkeden jandarmaların temamiyle vazifelerini ifa edemediklerinden bir krizide iskân edilen Ermenilerin kendi kendilerini arzu ve ihtiyap ettikleri karaya gismeleridir.

S- Yozgat Mutasarrıflığı vekâletindeki sebep-i enfikakınız ne idi?

22 C- Asil mutasarrıfın vürudu üzerine infikak ettim, orada

S- oradan nereye memur oldunuz?

C- Yozgattan tekrar Boğazlıyan Kaymakamlığına avdet ettim (S) Akdağmadeni kazası Ermeni nüfusunun mikdarı ne idi?

C- Akdağmadeni kazasının Ermeni nüfusunun tahminen üçbin kadardır.

Q- What was the reason you left your office in Yozgat?

R- I left Yozgat when the main Mutesarif arrived there.

Q- Where you were assigned?

R- From Yozgat I was again assigned Kaymakam ^{li} of Boghaz~~yan~~.

Q-How many Armenians were in Akdaghmeden?

R- The number of the Armenians in Akdaghmeden were about three thousand.

Q- How many counties has the central district? What are their names? Who were the Mudirs during deportation?

R- I don't know how many counties has the central district. I know that there is a county called Maghara, but I don't know the name of the Mudir.

Q- Who was the Kaymakam of Akdaghmeden during deportation?

R- The name of the Kaymakam of Akdaghmeden was Husein Efendi.

December 16, 1918.

Signed/: Kemal.

President of the Inquiry Commission:

Mazhar.

(15) 22

S Merkez-i Kazanin kaç nahiyesi
olduğunu vardır? isimleri nedir?

C- Tehcir esnasında müdürleri
kimler idi?

C- Merkez Kazanın kaç nahiyesi
olduğunu bilmiyorum, yalnız Mağara
nahiyesi mevcut olduğunu biliyor
isemde, müdürün ismini Tehatür
ede miyorum.

S- Tehcir esnasında Akdağ Kazası
Kaymakam-ı kim idi?

C- Akdağ Kazası Kaymakam-ı Hafız
Huseyin Ef. idi

16 Kanunvervelik 334,

Kemal,

Heyet-i Tahkikiye Reisi;

Mazhar.

23 2017 2018 2019 2020 2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032 2033 2034 2035 2036 2037 2038 2039 2040 2041 2042 2043 2044 2045 2046 2047 2048 2049 2050 2051 2052 2053 2054 2055 2056 2057 2058 2059 2060 2061 2062 2063 2064 2065 2066 2067 2068 2069 2070 2071 2072 2073 2074 2075 2076 2077 2078 2079 2080 2081 2082 2083 2084 2085 2086 2087 2088 2089 2090 2091 2092 2093 2094 2095 2096 2097 2098 2099 2100

28 Apr. 1918

Inf. Div., Weymouth

to my dear mother
I am writing you this letter
to tell you how I am getting on
I am well and hope these few lines
will find you all the same
I am writing you this letter
to tell you how I am getting on
I am well and hope these few lines
will find you all the same

I am writing you this letter
to tell you how I am getting on
I am well and hope these few lines
will find you all the same
I am writing you this letter
to tell you how I am getting on
I am well and hope these few lines
will find you all the same

I am writing you this letter
to tell you how I am getting on
I am well and hope these few lines
will find you all the same
I am writing you this letter
to tell you how I am getting on
I am well and hope these few lines
will find you all the same

W 482

331 1915
308
23
1892

Charlton Institute of Science & Art
Institution, for the purpose of
the year 1892. The year 1892
was the year of the foundation
of the Institute. The year 1892
was the year of the foundation
of the Institute. The year 1892
was the year of the foundation
of the Institute.

14 May 1918

The year 1892 was the year
of the foundation of the
Institute. The year 1892
was the year of the foundation
of the Institute.

The year 1892 was the year
of the foundation of the
Institute. The year 1892
was the year of the foundation
of the Institute. The year 1892
was the year of the foundation
of the Institute. The year 1892
was the year of the foundation
of the Institute. The year 1892
was the year of the foundation
of the Institute.

Year 1892

The year 1892 was the year
of the foundation of the
Institute. The year 1892
was the year of the foundation
of the Institute. The year 1892
was the year of the foundation
of the Institute.

The year 1892 was the year
of the foundation of the
Institute. The year 1892
was the year of the foundation
of the Institute.

The year 1892 was the year
of the foundation of the
Institute. The year 1892
was the year of the foundation
of the Institute.

(over)

28 Mr. 1918

H. W. ...

K. ...
 ...
 ...
 ... 21st ...
 ...
 ... 18 ... 1915 ... 172 ...
 ... (...)

...
 ...
 ...
 ...

W482

Kuşehir Karabasi mahalesi ahalesinde olup askerlikten terhis olarak Ankaradan gelen Dersaadette My Aya Ste Sofyada Madam Mavrinin apartimanında muvakkateen ikameti ettiği ve bir kaç gün kadar Ankara tarikiyle Kuşehirle vadede edeceğini beyan eden 308 tevelliinde Kasparian ailesinde Kikoroğlu Hagop Ef. nin ifade-i mazbutasidir.

14 Kanunuevvel 1334,

Kuşehirde Ermeni tehiri vuku bulunmuş olan Fenalıklara dair malumat ve meşhudatın ne ise, yazınız.

Tehcir esnasında Ankarada bulduğum. Bir süre sonra mezun Kuşehrine gittim. Orada bulunan ailemizin ve başkasının ifadesine nazaren Mutasarrıf ve Jandarma Kumandanı Saadallah Bey ve daha o zaman bulunan bir çok memurin oranın Ermenilerinin kamilen katlam ettirmişler. Benim kendimle gördüğüm beyler yalnız mezun gittiğimde Jandarma Kumandanı Saadallah Bey Ermeni kölelere karyelere gönderilmişdi ve her gün karyede bulunan aileri

Hagop Kasparian

İfadeniz şehre yazgah Evrakına yazıldı. Kuşehir evrakına yazılmak üzere ifadenizi yazınız, yere kadar imza edip bırakınız.

This is the testimony of Hagop Krikor Kasparian,
born 1892, of the Ward Kayabashi of Kirshehir,
exempt from military service; he came from Ankara
to Causle, settled in the apartment of Mrs Maroney,
at Aya Sophia Ward, and stated that he would
go within few days to Kirshehir via Ankara
Dec. 14, 1918.

Write what you know concerning the atrocities
committed against the Armenians during their
deportation.

- I was at Ankara during deportations, and
three years after I went to ^{Kirshehir} ~~Ankara~~ on vacation.
According to the testimonies of my parents & relatives
and others who were there, the Mutesarif (of Kirshehir K)
& Jendarmerie Commander Saadeddin Bey,
and many other officials had all the Armenians
massacred & exterminated.

When I was going to on vacation, I saw only
that Saadeddin Bey had settled Armenians ^{families} ~~in houses~~
in muslim villages, & every family, who was in
village.

Hagop Kasparian

Your testimony is written by error in the dossier
of Yozgat. Write your testimony to be classified in
the dossier of Kirshehir.

Si Pa & Si re, until here x

2

Kazalambos, Hasan, Maçhar,
Yirmi üç Sahifeden ibaret olan işbu evrak-ı
Tahkikiye Harbiye Nezareti Celilesine
takdim olunur,

28 Kanunuevvel 334

Reis: Mazhar.

Yozgat Mutasarrıf vekâleti terasında
Ermeni katli ve imhasından ve mallarının
nehb ve yağmasından dolayı, Mazhar Kemal
hakkındaki istintaknamenin yirmi birinci
bahifesinde Mutasarrıf-ı esbak Cevâl
Beyin Şehadetünde Aukara Vali Vekili
Atıf'dan almış olduğunu söylediği
18 Temmuz 331 tarihli 172 Numaralı
şifre telgrafnameden Humara iki.

• Lira dahilinde bulunan Ermenilerden,
Komiteye mensup olanlar ile mensup olmaları
möhtemel bulunanların ve bilhassa
muallim, doktor, eczacı, papaz, tüccar,
avukat, efkarı faside nasirlerinin vücudu
memleketin emniyeti hazine ve Selâmet
atıyeti nokta-i Nazarından Muzır ve
tehlikeli bulunurların derdestleriyle
Zor havalisinde bu kabillere tahsis
olunan mahale sevkedilmek üzere mahfuzen
yola çıkarılmış ve esna-i sevkiyatı
mal ve namuslarının tahri muhafazada
bulundurmaya dikkat edilmesi ve

Kharalambos, Hasan, Mazhar.

This ^{file} document containing 23 pages is delivered to the Hon. War Office, ^{investigation}

Dec. 28, 1918

President; Mazhar.

Kemal is accused of having massacred and exterminated Armenians and of having pillaged and looted their possessions, ^{which he was at the time Provisional Mutessarif.} at the page 21 of his examination, Kemal Bey, former Mutessarif of Yozgat testified that he received from Atif Bey Acting Vali of Ankara the following telegram No 172 dated July 18, 1915, No 2:

1 have rep
summed

Telegram

ve neticesinin bildirilmesi tavsiye olunur."

İşbu telgrafnameye cevaben Mutasarrıf Cemal Bey tarafından Vali Vekili Atıf yazılan telgrafta, bu tehciri Kayseride bulunan Turka Kumandan Şehab Bey idare edemiyor, memurini Mülkiyeye müdahale ettirmiyor, Zemininde işarette bulunması üzerine Vali Atıf Cevaben yazıya,

cc Cevap 19 Temmuz 331 ve 172 Nüzarale

ic (üç) memleketin ^{order} inzibat ve ^{security} adayışına ait ^{matters =} hususat bil hassa ^{faculty} dar el harb olmayan yerlerde hükümet mülkiyeye aittir, Bu ^{point} nokta ^{of view} + Nazar Kolordu Kumandan ^{clear = explain} lizma izah edilmediğinden ^{issue} Netice-i ^{outcome} hâsile bildirilecektir.

mesures

Yozgat İstikentakname

Ezaca Sarkis

Salife 2 ~~27~~ -27

yardımyan Efeudi kuvvetli ve müşahedeye müsterrit Şahadette bulunuyor.

Wanted, desired

W483

İstiyen Komiser Muavini Numan Efeudiye muvafakat etmeyerek ölümü ihtiyar ^{refer} ettiğini Numan Ef. den işittim. Oradan Köhne Kayise Sine giderek buradaki erkeklerden bir kısmına Mutasarrıf Cemal Bey sürülmüzdü. Bir kısım erkeklerle cimlesimin aileleri bulunuyordu, bunlar ihtida etmeyle orada kaldılar, Halbuki Cemal Bey

In reply to this telegram, ^{Meksin} Kemal Bey, despatched a telegram and made it understood to Atif Bey that Shaha-beddin Bey, who is the Division Commander in Kayseri, does not ^{lead} directly, nor permit the intervention of the civil authority in such the execution of deportation; in reply to vali Atif ~~sent~~ he sent the following telegram,

Reply to the telegram no 172 dated July 19th, 1915:
In internal areas of the country where there are not circumstances of War, the control of public order and security belongs to the civil authority. This point of view was made clear to the Command of the Armed Forces, the result will be known soon.

Yozgat investigation

Pharmacist Sarkis ^{Efendi} Yardimyan is pages 24-27
testimony ~~is~~ ^{strongly} ~~in~~ ^{corroborates} this matter.

I heard this from Newman Ef. Because he was not in agreement with Newman Ef, assistant Police Commissioner, he preferred to kill me. He went from there to the village of Keehney, Kemal Bey deported partly Armenian men, their families remaining in Yozgat. Being converted to muslim faith, they remained there.

While Kemal Bey

bunları kâmile toplayarak TANISBİHAR
 Çiftliğinin deresinde kesdirip itlaf et-
 mişlerdir. geri dönüp Yozgata geldiğinde
 orada mevkuף Ermenileri Yüzbaşı Hüseyin
 Fikri Beyle kışlada oturduğum sırada
 30-40 kişiden ibaret olan bu mevkuףları
 bağılı oldukları ve arkalarında ahali
 kalabalikle gittikleri halde, yolda bunların
 itlaf olduğu tevatiir edilmiş ve Dağıstanlı
 İsmail Onbaşı beraberlerinde bulunmuşdu,
 Yozgattan 4 Saat mesafede bulunan Sarai
 Köyünde Salminli Yusufun ifadesine göre
 12 yaşından yukarı olan çocuklar ve erkekleri
 oradan yarım Saat mesafede birinde
 Mümâileh Kemal Bey merkeze Yusuf, ve Ebelerin
 Rıza, ve Osman Eli Tekbeli Şeho, Hacı Nuri
 Ef. nin akrabasından ismini hatırlamadığım
 bir şahs Çete başı olduğu hasebiyle kendileri
 ve adamları tarafından itlaf edildiklerini
 merkeze Yusufun Yozgatta On Bacaklı Şah
 İsmaille naklederken işittim. Bir müddet
 sonra Mümâileh Kemal Bey işden el çekildiği
 halde Muşasebeci Vehbi Beyin hanesinde
 17 gün daha kaldı, Yozgata Mutasarrif Siras
 Mehtubce su Ata Bey geldi, itlaftan müstesna
 tutulmuş bütün dileleri Köylere tevzi etmiş
 olduğu halde Ata Bey bunları Kasabaya
 getirtti. Kemal Bey Yozgata avdet ettiğiinde
 ihtilafa edip yerine gitmiş ve yakut öyle

has them all gathered and has them massacred
at in the valley of Tanish Bihar Chiftligi.
When he returned to Yozgat, Armenians who were
there in custody by supervision of Captain Hussein
Fikeri Bey, when I was in the barracks, 30-40
of the prisoners, tied together, and accompanied by
the mob, rumors were spread that they were mas-
sacred on their way, a captain Dagistanli
Ismail was with them.

in the vicinity of Sarai village four hours
distant from Yozgat, boys above 12 years old
and mals, were massacred according to the
testimony ~~of~~ of Yousouf of Salmin at half
an hour distance, by order of Kemal
Bey, the above mentioned Yousouf, & I heard
that Ebelerin Riza, Shikho of Osman Eli Tekke,
a relative of Haji Houriz, whose name
I don't remember, being a chief of chete-gang,
I heard from Yousouf who reported this
in Yozgat to Bouchakli Shah

Some what latter,
aforesaid Kemal Bey was dismissed, he remained
17 days at the home of Chief Accountant
Velibi Bey, Aka Bey, Secretary of Sivas, came to
Yozgat as Muktararif; Kemal Bey has distributed
into villages all the families who survived mas-
sacres. Aka Bey brought them back to town.
When Kemal Bey arrived to Yozgat, got his
position (office) and remaine where ~~was~~ he
was being converted to Muslim faith, or

Kalmış, çocuk ve kızları toplayıp kâmilce
 itlaf ettiği halde, Ankarada Kara oğlan
 civarında mukim Keserekian ... yanında
 hemşiresi Heberu itlaftan kurtulup gelmişti,
 o halde mezbur edee işittim. Kemal Bey ne kadar
 Emence zükür ve aileleri kesdirmiş, ise, ürpan bir
 hala koyarak bütün eşya, elbise ve nukuđunu
 toplayıp almışdır kesilen mahalde, Tesaüif eden
 Müslümanlar esna-i kifalda yanlışıja uğramamak
 için başlarına sarık sardırarak, diğerlerini
 düdükle çalarak, ve üç el silâh atarak baltalarla
 itlaf etmiştir, Bunlardan cem sunan elbise
 ve mercutlarını ve hatta ekmeçlerini Osman
 Paşa Tekkesi Camisine koyarlar, sonra "Emval-i
 Metruke" Komisyonuna 80-90 araba götürürler

(5) Yozgatta kanlı ve kansız çömlekler ve kâfe-i
 eşyayı kullâlar vaktisiyle yolsuz bir surette
 sattılar, ayakkañlarında, elbesilerinden bazınıda
 parada çıkmışdı. Ermeni' ahali yozgatta
 toplandığı sırada Yozgatta Buzşakalı Mehmet ve
 Cerit Zade Hasan Ef, ve Feyaz Bey ve Munir Toklu
 Ethem ve Kebapçı Veysel ve Arabođlu Abdur-
 rahman ve Nizamzade Ali, ve Bidayet Mâhkemesi
 Reisi elçerm oradadır, ismini bilmediğim bir zat
 ve Bakırcı Hacı Mahmut Ef, ve Eytan Müdürü Mehmet
 Ef, ve Tevfikzade Abdallah Ef ve Fohis Nuri ve
 Ebelerine Ramazan (Rıza) ve isimlerini hatırlama-
 dığım daha bir takım ahali. Ahalinin emvali
 mercudilerini yağma ettiler, Bu Keyfiyet

remained, I learned that he collected children and girls, and has them all massacred. Kerezikian, resident at Kara oglan, suburb of Ankara, had saved his niece Helen. I heard this from him. Kemal Bey has collected from those and their families whose were massacred all kinds of objects, cloths and moneys, left them nude, then in order to distinguish Moslems from Armenians during massacres, they had been given instructions to wear a turban on their heads to avoid killing by coincidence or error, others sounded a whistle and shot three times a gun to give signal for massacre using axes. Cloths collected from victims and those available, and even their food supplies, were brought to and put in the Mosque of Osman Pasha Tekke, then in 80-90 carriages were delivered to the Commission of "Ab. Goods".

Town criers in Yozgat announced the ^{unlawful} Sale of shirts and objects soiled with blood or without blood as well as ^{all} shoes, ^{and} cloths were sold, even some times these clothes contained in hidden money. When the Armenians in Yozgat were arrested, Buzyalı Mehmed & Feridzade Hasan Ef, & Fyez Bey, & Munir Toklu Edhem & Kebalji Visel and the President of the court of Appeal are there (in Yozgat), a person whose name I don't know and Batsirji Haji Mehmed Ef, & Mehmed Ef, Director of Orphan, & Terfikzade Abdallah Ef and Police agent Nauri and Ebelerin Riza and many others whose names I don't remember now. They plundered the "abandoned goods" of the people

Yozgatta BaşÇavuşzade Behcet Ef ve Avukat Kara Mustafa Ef ve Merki Kumandanı Sabıke Salice Bey Bilirler, oradaki Ermenilerdey Kalmış Olanlar dahi Bilirler.

Emval-i Metruke Komisyonu âzasından olup Dersaadette bulunau ve hangi mahalede ikamet ettiği malum olmayan Nazif Bey Yozgat Ermeni Kilisesinin ne kadar zikıymet eşyası var ise dörtte üçü mümaileyhim nezdinde kalmışdır. Mümaileyhim Yozgat Çarşusunda bir oda tutuyordu. Komisyon mahalinden ayrıldı. Köi Nalbandin korunu 14 yaşında ismini bilmediğim bir Ermeni Kızına bir istikarpın yaptırmak üzere bana kösele besdirürken odasında kösele verdiği sırada kilisenin eşyasını orada görmüşüm, kendisi altmışbeş yaşında olduğu halde o kızla tezevüc etmişti. Bunların kendisinden istizahı lâzımdır.

24 Kanunaverrel 334

Ardaşes TAŞCIYAN.

(6)

(W484)

Misafir kalmışdır, her gece Muhasebecinin hanesinde Ayaş Beyde hazır olduğu halde Kemal Beyle müzakere ederler, verdikleri kararlar ertesi günü icra olunurdu. Böylece mütevatırdır, Yozgatlı postacı Mehmedin Çebeşin Şükri çetecilerden olup 200 kişi öldürdüğünü Parmoya İnşaatında Müstahdem Yozgatlı Helva Kapanın 8 yerde ve Yozgatta, mukim Karale Şamildende bir çok Ermenileri katıldığını işittim. Tahsildar Gazaros

This matter is well known in Yozgat by Behjet Ef, Bash chavonshzade, a lawyer Kara Mustafa Ef and Salim Bey, Commandant de Place, as well as by Armenians ~~who~~ survivors.

An official of the Commission of "Ab. Goods" now resident in Istanbul, whose exact address I don't know, Nazif Bey pillaged the valuables of the Armenian Church of Yozgat in a proportion of 3/4. He kept a room in the market of Yozgat. This was other than the place chosen by the Commission. He came to ask the grand son of K6r (blind) Nalbant me to make shoes for an Armenian girl of 14 years old, whose name I don't know, she was the grand daughter of K6r (blind) Nalbant. When I was cutting the leather, I saw in his room the sacred objects ^{of the church}, when he gave me the leather, He was 55 years old and married the little girl of 14. He has to explain this.

Dec. 24, 1918
Ardashes Tashjian.

W484 He^(Kewal Bey) was a guest. Every night in the house of the Chief Accountant (Vehbi Bey), Ayash Bey being there present, he used to make deliberations & decisions; they carried out ^{next day} these decisions ~~next day~~ they had made ~~at night~~ last night. This is an evidence known by every one.

Mehmed, Postmaster of Yozgat, Chebeshin Shukeri, were Chiefs of chete-gangs, each of them had killed 200 Armenians. I heard this from an employee in of ~~couple~~ construction worker Helva Kapan of Yozgat in 8 localities and from Shamil of Kars resident at Yozgat, that they had massacred many Armenians.
Taxa Collector Ghazaros

Ef. i öldürürken "Hükümetle bir hesabım
 vardır, beni öldürmeyiniz," demiş ise de,
 müsaade etmediklerinde Sarısu'da
 sırada Dağıstanlı jandamaların Reisi
 İsmail Onbaşı tarafından atılan tüfeğin
 kurşunuyla kulağının arkasından
 vurduğunu gördüğünü o sırada Yozgatta
 bulunan Kayserili Mustafa'dan işittim.
 Birde Yozgat eşrafından Çapanzade Derviş
 Bey vardır, geçirelecek Ermeni Kafilelerini
 öldürmelerini Gariples Kariyesi Rum
 ahalesine tenbih ettiği halde onlar
 muvafakat etmediklerinde gücünüp
 Rumlarda Ermenilerden aşağı değildi
 kesilecek ademlerdir diyerek Yozgatta
 Eczacı Naxil Ef. nin eczhanesinde Merhûm
 Kumandan Salim Bey harnu olduğu
 halde aheni söylediğini tesadüfen işittim.
 Yozgat Mutasarrıfı ve Merhûm Kumandan
 Salim Bey Ermenilerin sürülmesinde
 ve ihlâfı aleyhinde bulunduğundan
 ikiside azl olundular. Salim Bey
 müteakypiden Yozgatta bulunuyor.

23 Kanunverrel 1334

6 Ardasar Taşcıyan

un me
fma Bv

7

of when they were killing tax collector. Ghazaros Ef, the latter said them: "I have an account with the Govt," they did not take it into consideration, I heard this from Mustafa Ef Kayseri resident at Yozgat. He was killed by a bullet of shot by Corporal Ismail, chief of Jendarmer of Daghistan, the bullet crossed over his ear.

There is Chapauzade Dewish, a notable of Yozgat, who gave order to Greek peasants of the village Karipher to kill the Armenian convoys, the Greeks did not carry out his order. He was angry. He said that Greeks also were worthy like as Armenians to be massacred as Armenians. He told this ~~public~~ in public at Yozgat in the pharmacy of Pharmacist Nail Ef in the presence of Salim Bey, Commandant de Place of Yozgat. I heard this ~~was~~ by coincidence.

The mutesarif of Yozgat and the Commandant de Place of Salim Bey opposed the deportation and massacre of the Armenians, both they were dismissed from their office; Salim Bey was retired ~~was~~ in Yozgat.

Dec. 23, 1918

Ardashes Tashjian

Andağlar Bee Mardinos TAŞCIYANIN
tekrar zabt olunay ifadesidir.

(7)

Daha ne gibi malîmat vardır?
 ① - Yozgattan bir çeyrek saat mesafede Et
 Şeker pınarı civarında, Bineli Taştā Songurlu
 Kazası Ermenilerden Kadın, erkek olmak üzere
 20-30 araba yüklü Kafle gelerek, ~~24 saat~~
 Saat ~~un~~ Susuz kaldıktan sonra, Yozgattan 3
 saat mesafede olan Kaşçak Boğazında Mutasarrıf
 vekili Kemal Bezin emriyle Kâmilce ihlaf
 edildiklerini Songurlu ahâlisinden her kimseden
 sorulursa, hatta Yozgat Ahâlisinden sorulursa,
 söylerler çünkü tavatîren salıhtır, kahilleri bilmem,
 Yozgatta terzi Kelakian Dikran ölümler için deki
 akrabasına bakmak üzere, gih mesinde değiz,
 mümaileyh Kemal Bey haber olarak Kelakian (Dikran)
 Protestan olduğunu halde, hem kendisini, hem de
 20 tane Protestan erkeklerini merkez Boğazda
 göndererek, öldürdüğü mütevatirdir, faillerini
 bilince, Polis Komiser Muavini Numan, ve
 Polis Nuri Ef. ler beraber oldukları halde
 mümaileyh Kemal Bey mürlü Kariyesinin
 gayri Müslim Ermeni köyüne giderek Erme-
 nilerinin erkeklerini Mutasarrıf Cemâl Bey
 salıme Halebe göndermişdi, fakat Kariye
 merkezinde 20 hane mukim Protestan
 erkek ve ailelerini mümaileyh Kemal Bey
 ihlaf etti, İncirli Kariyeli olup Yozgatta
 mukim Faluk berber Misaktan sorulursa,

This is the second testimony of Ardashes Tashjian son of Mardiros.

- Have you other information to give?

- In the environments of Sheker Pinar, 15 minutes distant from Yozgat, a convoy of Armenian women and men of the district of Soungourlu on 70-80 carriages remained there 24 hours without water, then brought to the gorge of Kashchek and completely massacred by order of Kemal Bey, Provisional Mutisarif. All the people of Soungourlu know this, even if you ask the people of Yozgat, they will tell you the truth because it is generally known. I don't see them killing.

Tailor Dickran Kelekian of Yozgat went to search and find his relatives among the corpses. When Kemal Bey learned the fact, he sent Dickran Kelekian without considering that he was a protestant, as well as 20 other protestant men to the gorge of Kashchek and has them killed. This is known by all people. I don't know who were the murderers. Assistant Police Commissioner Newman and Police Agent Nouri Ef, accompanied Kemal Bey to Injirli, Armenian village. Mutisarif Kemal Bey had already departed to Aleppo the men safe and sound in good condition, but in that village there remained 70 Armenian Protestant families; Kemal Bey has men and women of 70 families massacred. Former barber Misak of Injirli now resident in Yozgat can testify. →

7

bu cihet arlaşılar. Yozgattan bir buçuk saat mesafesinde Paşa Köyüne yakın Karabuyuk Karıyesi Emecilerini Paşa Köylü Yakup Hoca fenalektan Kurtarmak için, hepsini İslam etti, Bu Yakup Hoca iyi bir adandı, ahiret vefat etti, Sonra Kemal Bey Komiser Myalimî Humam Ef. ile beraber oraya giderek, Yakup Hoca yetişip, " bunların Şeriatı itlafı caiz olmaz" demesi üzerine, Kemal Bey " Sen Şeriatla Müslüman ettin, burada Şiyasetle keserim" demiş olacağını, ve Karabuyuk karıyesinin 250 hanede ibaret olan Emecii erkek ve ailelerini oraya yarım saat mesafede götürüp, Kâmilece kesdiklerini, hatta bunlar kesilirken ailelerden birini zevce almak.

Yozgattan 9 saat mesafede Kızılyar Fabrikatorü Amasyalı Garabet Ef. hüz henüz Komiserin ofisinde iken oraya getindiler, bu adamı devredenecek 3000 Kışide bir fabrikator olmaz diye söyledi. Salim Bey Fabrikatorüde alıp, elyemni Yozgatta bulunur. Salim Bey hanelerimize götürmek ücümize Bulduk isminde asker bir Müslüman nehrini Kanun siffetiyle memur etti, evvela fabrikatorün misafir bulunduğu haneye, sonra Garabetin hanesine götürdük, sonra beniyk haneme götürdikten marketalara bize dokun- manaları için ve serbest bulunduğumuz söylemesine Kanuna tenbih etmiştik. Rıtesî

W485

p 24

and give evidence.

Hoja Yacoub of Pasha Village converted to Moslem faith all the Armenians of Karabiyik Village in the vicinity of Pasha village in ^{view} order to save them from massacre. Yacoub Hoja was a good man. He died lately. In the convoy led by Assistant Police Commissioner Newman Ef. Kemal Bey went to Karabiyik village. Hoja Yacoub, too, arrived there and told him: "Moslem law prohibits to kill them" [because they are converted to Moslem faith]. Kemal Bey replied him: "You converted them to Moslem faith according to Moslem law, I will kill them according to my policy." And by his order 250 Armenian families of Karabiyik were deported to ~~a distance~~ of half an hour distance from the village and he has them all massacred.

They were brought when the commissioner was in Kizilyar village 9 hours distant from Yozgat, Garabed Ef. of Armania, factory owner. The Commissioner said that among 3000 persons who have to be deported cannot be an owner of factory. Salim Bey with the owner of factory is actually in Yozgat. Salim Bey assigned a Moslem soldier, namely Boudouk, as leader to bring them to three of them to their respective homes. First of all we went to the house of where the factory owner was a guest, then to the home of Garabed, after all I went to my house, Salim Bey has recommended to this guard to protect us against attacks and to state that we were free.

günü dahi Komiser muavini Kuşbağ Oğlula
 rından Huseyin İf. haneye gelip, ne kadar
 Ermeni varsa, buradan geçecekler,
 bunlar nerede bulunurlarsa söyleye-
 ceksin dedi, bunda buna dair malü-
 matım olmadığımı söyle dedim, Şimdi zleri
 Komiser daireesinde, sicileri hanemde
 kalıyordu, birinci Kafilden 24 saat
 sonra, 400 kişilik bir Kafileyi sekettiler,
 Dağstanlı Jandarma Onbaşı İsmail ile isimlerini
 bilmediğim 40 kadar jandarma bunları
 yola çıkardılar. Ondan sonra Yozgata Kuşakzade
 Komiser muavini Numan ile, Polis Komiseri Mehmet
 İshak İf arasında, bu mutasarrıf işi by
 lazımdır, bir şey yapamıyaktın. Boğazlıyan
 Kaymakam vekili olarak buraya gönderilmesi
 için telgraf çekilmiş, yolunda ahenin konuşduk-
 larım gördüm, vekaleten oraya geldiği
 şeyi oledtan 3 gün sonra Boğazlıyan
 Kaymakam Kemal Bey Yozgata Mutasarrıf vekili
 olarak geldi, 5 Sıra fişekler hamildi.
 Bütün tertibata nezaret etti, Samsurdu
 Kazasından tüccardan bir çok arabalar
 yüklü 30, 35 araba geldi, Yozgatta topladığı
 ahaliyi bunlara kaffi 7 gün bin kişiye
 baliğ oldular, oradan Yozgata 6-7 saat
 mesafesi olan Taşpınar Karıyesine gönderiler.
 İkinci Kafile-i Yozgattan toplayarak
 8-9 yüz kadar kağıt arabasına

Next day also the assistant Police Commissioner Husein Ef. of Kushbashoglu, coming to home, told me: "All Armenians wherever they may be have to go away; you must reveal me their whereabouts". I replied him that I have not information concerning what he asked me for. I expended day-time in Police station, and night at home. 24 hours after the deportation of the first convoy, another convoy of 400 Armenians was deported. Jendarme Daghistaoui Ismail in company of about 40 gendarmes, of whose I don't know the names, deported the convoy.

These assistant Polis Commissioner Newman of Koushakzade of Yozgat and Polis Commissioner Mehmed Isaak Ef. in the Mutesarif will confuse this affair, and could not be able to do anything. A telegram was dispatched asking to appoint the Kaymakam of Boghazlian as provisional Mutesarif of Yozgat. I heard all the people talking about.

Three days after the request Kemal Bey of Kaymakam of Boghazlian came to Yozgat as provisional Mutesarif. He was bearing five series of cartridges. He made administrative arrangements. In 30-35 carriages many Armenians and tradesmen came from the country of Soungourlu. He gathered with them people who were arrested in Yozgat. Their number was 7000. He deported them to Tashpinar 6-7 hours distant from Yozgat. &

The 2nd convoy was gathered from Yozgat
 on 800-900 ox-carts with
 wooden wheels.

(9)

yüklediler, bunlar meyanda erkek, kız çocuk bulunuyordu, Kayseri tarafıyla sevkettiler. üçüncü Kafile Zoo Kağni arabasının aldiği derecede, insaular kasaba yarım saat mesafede Calaki Köprüsüne götürdüler, bunlar meyanda şimdiki halde Arkacada Kesik^{an} Hartum, namı diğeri Hasau Fehmi Ef. nin yanında bulunan hemşerim Annike ve kız 14 yaşında Anuş ve oğlu 12 yaşında Yevant vardı, meşkur Köprü yanında böyüle, küçük, kadın ve kızları ayırıp beser, onar 13 İslam köylerine tevzi ettiler, erkeklerin oradan ne tavatir yapıldıklarına dair hiç bir malumat alınmamış, ve öldürüldükleri tavatiran alaşılmıştır.

(10)

2

Bunların üzerinde Jandarına Kumandanı Tufik Bey bilgat bulunmuştur, dördüncü Kafile yine Songulcu Kasabasından Yozgata getirdikleri 36 kişiyi Yozgat Sa bakie-ye ahalesinden ayılmak üzere, 150 kişiye iblağ ettiler, Bunlar Yozgat içerisinde ikisi Pöhruk Kariyesinden Hamparzum Kehya ve Yozgatlı Giranataci Çekas adam ve balta ile öldürülmüş isde, kalabalık içerisinde vuker bulunduğundan katilleri hakkında hiç bir malumat alınmamıştır, bu dördüncü Kafileyi kasabadan 3 saat mesafede Beşiyayla Kariyesine kadar götürdüler, ikinci ve dördüncü Kafile Çetebası Ebelerin Ruza, ve Yozgatta Keji Kolcusu Yusuf, ve Dağstanlı İsmail Onbaşı reis oldukları çeteler tarafından

Among them there were men, girls, children. They were deported via Kayseri. The third convoy on 3000 were ox-carts with two massive wooden wheels. They were brought to Chalabli Bridge two hours distant from Yozgat. Among this convoy there were Haro⁴tion Keserikian now resident at Ankara, another one Mrs. ANNIE of my county who is now in the home of Hasau Fehmi of. and her daughter ^{Anoush} 14 years old and her son Yervant 12 years old. At Chalabli Bridge they separated elders, children, women and girls, and settled by group of 5 and or ten in Moslem villages. I did not get information concerning males, but there is evidence that they were massacred.

Gendarmerie Commander Tevfik Bey supervised them for a while. The 4th convoy also of Soungourlu village was brought to Yozgat. In order to separate from people under inspection, 36 persons were augmented and made 150. When they were in Yozgat, Hauptzoum Kehia of Pöhenk village and clarinet player Ghoutkas of Yozgat were killed by bludgeon and axes, but this being done by the mob, we did not get information concerning details of their murder. The 4th convoy was conducted to Beshir Yayla village 3 hours distant from town, the 2nd & 4th convoys were massacred by Chiefs chet-gang Ebelerie Riza and Youssouf, guardian of Régie Tobacco in Yozgat, a chet-gang leader corporal Dağlıstanlı Ismail, These chiefs of gangs and their (criminals carried out massacre)

(10)

sevkedilmişdir, Beşinci kafil 150 kişi Yozgattan geceleyin Yozgattan bir buçuk saat mesafesi olan Köse Belhesnili Kariyesine götürdüler, ondan sonra bunlardan hiç bir eser görülmemiştir, sonra her gün onar onar Yozgattan Ermenilerin Kariyesini harice götürdüler, bütün bu vekaletin kafesi Kemal Bey'in tarafından tertib ve insa edilmiştir, Kemal Bey Yozgata geldiği vakit Mehasebeci Vehbi Beyin hanesine ma aile misafiri olmuş ve gidiyece kadar mümaileynin hanesinde dayımın kız olup Yozgatta bulunan Beatris Varvanyan ve Arşaluyş TAŞCIYAN görülmüşlerdir, Beatris tabii İslam ismini taşımadadır, fakat ismini bilmen,

w 486

117

23 Kanunverrel 334.
Öjenî Varvanyan

Yozgatta Duzkaya mahalesinden olup misafireten Pangalti merkezinde Akbaba Sokakında Potekyan Stepan 40 Numaralı hanesinde bulunduğu ve 2 gün sonra Yozgata gideceğini orada bulunduğu vakitlik emekle aldığı söyleyen 39 yaşında Arşaluyş ben Mardinos TAŞCIYANIN ifadesidir.

23 Kanunverrel 334.

Yozgat Ermenilerinin tahiri vesilesiyle vukua gelen fecaleklar hakkında gördüğün viden ibaret ise, beyan ediniz,

c. — Ben Yozgatta Tavıyon İnşaat bölümünde askerdim, yüz basım Hüseyin Fikri Beydi.

The 5th convoy of 150 persons was deported from Yozgat at night. They were conducted to Köse Besmili village an hour & half distant from Yozgat. No trace or sign whatsoever was seen of their existence. The remainder Armenians of Yozgat were deported by groups of ten every day. Kemal Bey decided, organized and carried out deportation. When Kemal Bey came to Yozgat, he was the guest as well as his family at the house of Chief Accountant Vehbi Bey. He remained there until he left Yozgat.

W486

My nieces Beatrice Varvarian and Arshalouis Tashjian are in Yozgat. Beatrice has a Moslem name, but I don't know remember this name.

Dec. 23, 1918

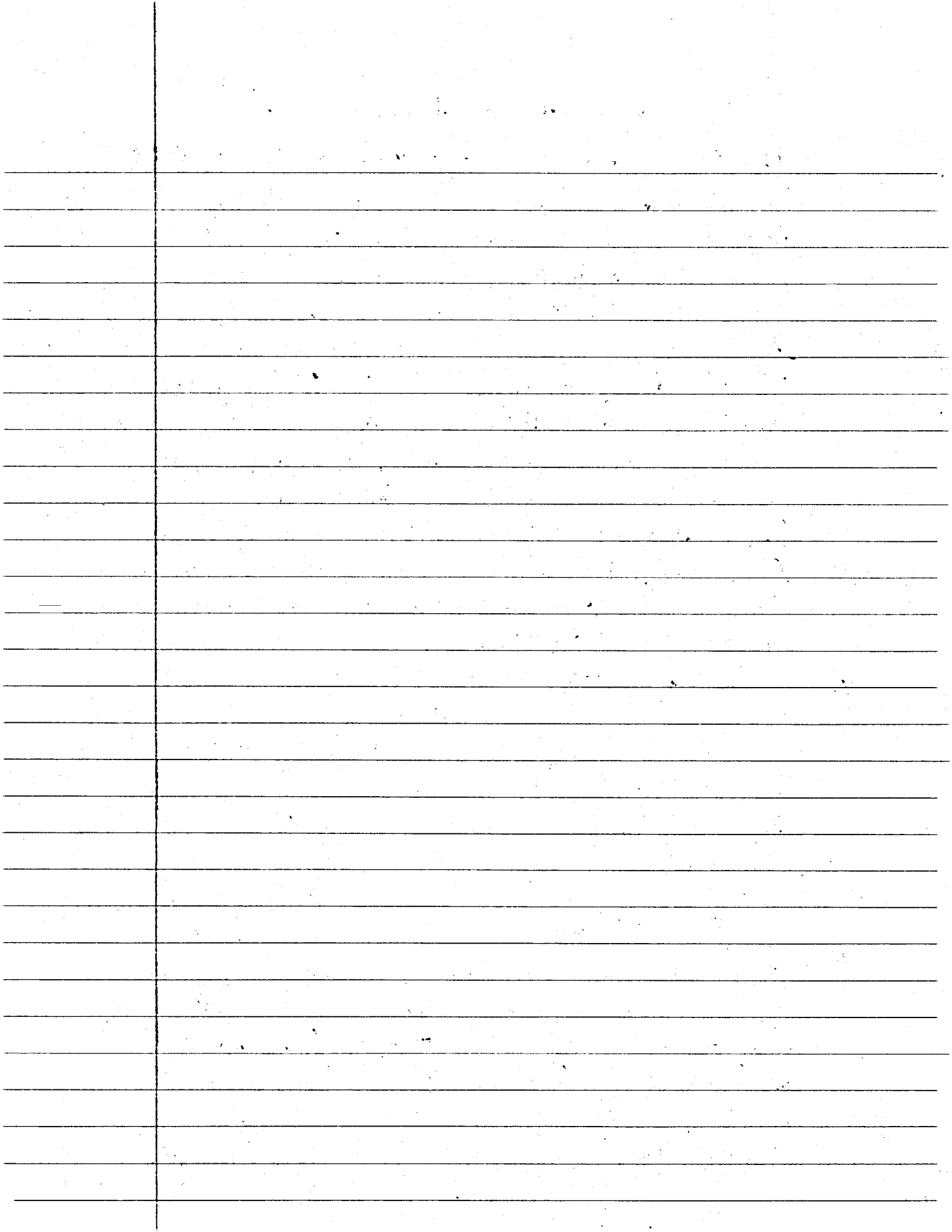
W487

Eugenie Varvarian

This is the testimony of Arshalouis, son of Mardiros Tashjian, 39 years old, guest of Stepan Potoukian of the ward Douzkaya of Yozgat, now resident at Pangalti, Akbaba Street, No 40 and who shall go to Yozgat within 2 days as a Shoemaker according to his statement. Dec. 23, 1918

— Can you tell us about the deportation of the Armenians of Yozgat and what did you see or hear at that occasion concerning atrocities?
= I was a Soldier in the Pavillion buildings at Yozgat. My Officer was Captain Hussein Fikri Bey.

(11) bir gün müessesinin hanesine hizmet için gittim, hanesi bir yüksek bir merke^{de}de, kasabada bir fevkalade olduğunu Huseyin Fikri Beyin hanesini görmüştü, benim o sırada kasabaya ^{atmaklığı} morbuse munasip görmedi, 36 saat kadar beu hanesinde sakladı, beu o hanede saklı iken 440 kişilik bir Ermeni Kafilesini Kasabadan dışarıya götürdüklerini ve otuz mitecarın arabaya bir bağız olarak, veya yaya olanları arabaların önünde ikişer ikişer bağli olarak gitmekte bulunmuş olduklarını, b ve bunlara beraber yozgat Jandarına Tabur Kumandanı Tefik Bey de, ve yozgadin Taşköprü mahalesinden Tefikzade Abdallah ağa ahali islamiyeye hitabesi « anamız bizi bu gün için doğurmuş » bahse fişekler ve silahlarla müceh^{hoz} bulunan kendisinin iltihak etmelerini bağırarak teşvik ediyordu, ve 600 kişi kadar Müslüman askerlikce müssün bulunanları bu şekilde.

Bu gün evvel, jandarına yapılmışlarda merkeu Abdallah da olmuştu; Kasabanın Ermeni mahall^{erinin} mantukalara ayrılarak bu 600 kişiyi onları bu mantukaya yerleştirmişlerdi, fişekleri alehlerini yaptırmak üzere Yürbazi Huseyin Fikri Beyin hanesinde gelmiş, ve korkusundan bir gece orada kalmış olan marangoz Garabet ağa ile

One day I went to his home for service. His house was in a high position. The wife of Hussein Fikri Bey saw that ~~some~~ ^{certain} wickedness was going on outside in the town. She did not believe it opportune to permit me ^{to} go out. She retained me at home 36 hours. I was hiding in the house, I saw a convoy of 440 Armenian deportees going out of town in about 30 ox-carts with two massive wooden wheels. Those who were walking in front of the ox-carts were tied together two by two. I saw Tewfik Bey, Gendarmerie Commander of Yozgat with the convoy giving orders and Tewfik Zade Abdallah Agha of Tashkipri (Stone bridge) ward of Yozgat shouting to Moslem people the following slogan: our mothers gave us birth for today's [to massacre Armenians & to loot their possessions &] inviting them to join him with their weapons & cartridges, and 600 Moslem deserters were registered 20 days ago as gendarmes, The above said Abdallah was registered also as a gendarme.

They divided the Armenian wards of the town into zones and settled in these zones 600 persons -

He came to the house of Capt. Hussein Fikri Bey and ~~remained there~~ ^{with} Carpenter Faruked who remained there a night because he was afraid.

12

erkesi günü Saat bir buçukta hanemize gitmek üzere yola çıktık. Saman bazarından Köprü başına kadar giderek yozgatla 2 saat mesafede Calablı, karışesinde uzun Ahmet Çavuşa rast geldik, hanemize kadar götürmek üzere 7 lira verip, merkez köprü başına geldiğimizde yozgatlı Jandarma Rüstem ve Mamasoğlu Ahmet ve isimlerini bilmediğim iki köylü, ve yine ismini bilmediğim bir polis Ef. beni ve Garabet aza aldılar, yolda yozgat Müftüsüne rast gelerek hanemize kadar gitmemiz için delale etmesine rica ettik isede, biz karışmayız dedi, o jandamalar bizi polis Komiseri dairesine götürdüler, Komiser Mehmet Saich Ef. di, Şimdi Kıştehrinde bulunuyor, " bunları nişin doğrudan doğruya nezaret haneye göndermiyorsunuz, benim nezdime getirdiniz " diye onlara söyledi, Komiser bizi hitaben " Sizi çizakla aradık, bulamadık, nerede idiniz " diye sordu, bizde korkudan saklanmış idik? dedik, " saklandığımız yeri söylemek üzere 4 ısrar etti (+) kışların çatısında saklıydık", acliğe dayanmadığımızdan çıktık", cevabını verdim, bu suç sevap esnasında Merkei Kumandanı Salim Bey oradan geçerek bizi gördü, bizi görünce Komiserlik dairesine girdi " siz ne oldunuz, ben sizi arıyorum", dedi, halimizi ima ettik, bunun üzerine Salim Bey Komiseri hitaben " bunları ne

(13)

Next day at 1:30 we began to go to our homes. We walked from the Market of Straw to the bridge, we met with Ouzoun Ahmed Charvost at Chalali Han, two hours distant from Yozgat, we gave him 7 Turkish Pounds asking him to lead us to our home, when we arrived to the bridge, Rustem, a Jendaru of Yozgat, and Mamasozlu Ahmed and two peasants whose I don't know the names, and a policeman whose name I don't remember, took us, ^{together} and me on the way we met an guard of Yozgat, asked him to help and guide us to get home, he said: "We cannot interfere," Jendarues took us to the police station, The Commissioner Ahmed Said Ef. who is now at Kirsehir, said: "Why did you not take them directly to the Administration? Why did you bring them here?" The Commissioner said: "We searched you with light but did not find you, where you were hidden?" We told him: "Hanger insistently urged us to tell where we were hidden. We were hidden at Chatish barracks, we could not help us as we were hungry. We replied. During this talk, questions and answers, The Commandant de Place Salieu Bey saw us while crossing street, entered in Police station, "What are you doing here, I was searching for you?" he said. We told him our story, Salieu Bey told to the Commissioner

(13)

Bunları tutuyorsunuz, kendileri asker dir, serbest bırakınız,, dedi, komiser istisnaye dair bir emri olmadıkundan serbest bırakamayacağını söylediğinde, Salim Bey "ben Merkezi Kumandanım, bunların mevsur bir fiili var ise, meydana çıkarırsınız,, dedi, Ben bunları size veremem,, dedi. Bunun üzerine Komiser Mutasarrıfın nezdinde gitti, bir az sonra geldi, Salim Beye teslim etti,

W487

... olunuz dedi ve bir buçuk sene kadar hanesinde kaldım, fakat benim fişimde bağli 20 lira vardı, Kemal Bey onları yoklamak emrinde da bulundu, ve paralarımı Kemal Bey ben korkuyorum fikriyle paralarımı haber verdim, ve paralarımı Kemal Bey bizzat benden aldı. Kesilmeden Kurtulanlar meyhanında Manuk Hulusaryan namında bir kadın vardı, bu kadın şimdi Gedik Pasada Çakmak Sokakta oturur, yanına erkek kimse yoktur, ben İbrahim'in hanesinde bir buçuk sene kaldım. bir gece merhumun oğlu 24 yaşında Ali benim izzıma geçmek istedi, bırakmadım. oradan sarısuşup, Yozgatta Bazar mahallesinde Ermeni Samara oğlunun hanesinde oturur kız kardesim Gül kızın yanına gittim, bundan bir ay evvel Gül kız vefat etti, merhum İbrahim benim izzıma geçmemiş isede, İncirli Karıyesinden olup Yozgatta ismini bilmediğim

(14)

Why are you arresting these people, they are soldiers, 15
let them go, he said, The Commissioner insisted on
the exceptional circumstances and made it understood
that he has not order to let us go, Salim Bey said
him: cc law the commandant de Place, if they are
suspected, let me see their files, I cannot give you
them, he said, Upon this the Commissioner went to
consult the mutasarrif, he came back few minutes later,
and delivered us to Salim Bey

W487 in and I was at his home a year and half, but I
had 40 Turkish pounds attached stiched to in my
skirt. Kemal Bey tried to search, I was afraid,
and show him where the amount was stiched,
Kemal Bey took the money.

Among the survivors there was a woman
called Mrs Mannig Huelunarian, this woman is
now resident at Gedik Pasha, Chakmak Street,
no man is with here, I was in the home
of Ibrahim a year and half, His son Ali 24
years old, tried to rape at night. I resisted.
I went to Gül (Rose) niece of my sister, resident
at the Armenian Market Samara, Rose died
a month ago. Ibrahim did not rape me,
but a man of Injirli village, I don't
know his name.

c/o St. Columba Rectory, 343 West 25th Street, New York, N. Y. 10001

REV. G. GUERCIERIAN
Pastor

Telephone:
Area Code 212 924-2116

ARMENIAN CATHOLIC COMMUNITY
NEW YORK

14 Rumlardan birisinin hanesinde oturan Gazayosyanın gelini, ve işlerini bilmediğim sakladıkları ve daha 8 kadar Ermeni kadınlarını hem İbrahim hemde Yasdağlı Köyündeki delikanlıları çağırarak kullandıklarını, merhum İbrahim'in oğlu Ali İncirli Karıyesinden Cümlüzar isminde bir kızı nikahla alarak bir süre kadar izdivacı altında tuttu, sonra bırakı. mezburenin oradan nereye gittiğini bilmem, ben yazdatta iken, orada emval-i metruke Komisyonu Reisi Sarıfer Bey ve âzalarından Nazif ve Haydar ve Lütfi Beylerdi. Sarıfer Bey Derşaadette Göz Tepede Çare bostanında Zif fabrikası yanında Mukim Kozan Mutasarrıf-ı Sabıkdır. bunlar Ermenilerin bütün dükkanlarını açık mallarını satmak, paralarını toplayıp almak gibi muamelede bulundular. Sarıfer Bey beni yazgattan göya evlad suretiyle hanesine aldı, yatacak bir yorğan Nazif Beyden istedim, "Siz depodaki eşyaya bakınız yorğanları görüp alabilirsiniz," dedi, bunde Nazif Beyle beraber depoya gittim, yorğanımızı tanıyıp aldım, fakat "Ermeniler burada para saklamışlardır" diyerek söktürmüz, deruninde koymuş olduğumuz 70 lirayı bizzat almıştır. yazgatta 8-10 kadar kız, familya olmak üzere aldı, ve bir müddet tuttuktan sonra bırakıp diğerini aldı, katta akrabandan Garabet Yesayanın Viktorun

The daughter-in-law of Ghazarosian, resident at the home of a Greek of Injirli village in Yozgat, I don't know his name, and those hidden and Armenian women, used not only by Ibrahim but also by young men called whom he called from Yasdagh village. Ali son of above mentioned Ibrahim, who married Guluzar of Injirli; he kept her about a year, then he abandoned her, I don't know where she went then. When I was in Yozgat, The President of The Commission of Abandoned Goods Sarfet Bey and members Nazif Bey, Haydar Bey, and ~~the~~ Kacifi Bey, in constantinople Sarfet Bey was resident at Göz Tepe Yare Garden, in the neighborhood of the factory Zef, the former Mutesarif of Kozan, they owned all the stores of the Armenians and sold their possessions, they collected their moneys and appropriated, Sarfet Bey took me as an adopted daughter, I asked a quilted cover to Nazif Bey. He told me: ^{Look at the} "See furniture, you may chose a quilted cover", I went to the store with Nazif Bey - I recognized our quilted cover and took it, but he said: "Armenians had hidden money in quilted covers", he had them ripped open and took away 70 Turkish Pounds that we had hidden in. At Yozgat he took 8-10 Armenian girls as they would be married with him in a family, and kept them for a while, then he abandoned them and took others, even from my relative's Victor daughter of Sarakel Yesaian.

c/o St. Columba Rectory, 343 West 25th Street, New York, N. Y. 10001

REV. G. GUERCIERIAN
Pastor

Telephone:
Area Code 212 924-2116

ARMENIAN CATHOLIC COMMUNITY
NEW YORK

(14)

Kızıl Sateer, nam diğeri Naciye'ye dahi 8 ay tuttuktan sonra bıraktı.

(15)

Şimdiki halde mezbure yazgattır. Ben Sarfet Beyin hanesinde bulunduğum sırada paralarımızın Sakle aldığı yerleri göstermemek için sıkıştırdık, hanemize beraber gittik, bir dolabımızda 25 kiramiz altın ve 5 adet bezi birlik ve 250 adet lira ve kirma, 4 çift gümüş bilezik ve 2 " elmas yüzük, ve 8-10 tane altından mamul ufak yüzük Saklede, bunları kâmilan aldı ceblerine koydu, bunları aldığı vakit yanında kimse bulundurmadı, bu hanemizde dışarıda gelme muhacir İslâm kadınları vardı, isimlerini bilmem, Sarfet Beyin beni bu haneye soktuğumu auler gördüler. "bu paralar hep senindir" diyerek beni kandırıp ve tasittirtiler. Ankaraya kadar beraber geldik, o vakta deyin" bütün bu paraları ben taşıdım, Ankarada ismini bilmediğim bir hanada bir gece kaldık, gece vakte Sarfet Bey başımın ucuna geldi, ben namusuma dokunacaklar diye telaş edip bağırmaya başladım, fakat "hançılar çalacaklar" diyerek paraları kâmilan beenden aldı. Oradan dersaadete gelip Göz Tepedeki hanesinde oturuyorduk, altınlarımızın kafesini bozdurup kızlarına altın bilezik ve elmas küpe yaptırdı. yüz kadar şal ve bir çok yağ ve dakik gibi şeylerde hanesinde getirmişti, 5 ay kadar

Saten, daughter of Victor, he kept the other 8 months Najie for eight months, and abandoned her.

Actually he is in Yozgat. When I was at the home of Sarfet Bey, he bothered me to reveal him where our money was hidden; he took me to our house, there were in one of our cabinets, 25 gold pounds, five series of five gold pounds, a 250# gold pounds, and small pieces of gold, 4 pairs of silver bracelets, a 2 pairs of rings with diamonds, and 8-10 small gold rings, all these were hidden in our house, he took them all and put them in his pockets, there was no other person with us, There were in our house Moslem women refugees, I don't know their names. They saw me with Sarfet Bey getting in our house. He told me; "all these belong to you", and he ^{tried to} convince me and sold these valuables. We came together to Ankara, all these valuables and money were with me during our travel. In Ankara we spend a night in a Khan, I don't know the name. At night Sarfet Bey came to me, I began to shout, because I thought he would rape me, but he told me; "the men in the Khan may rob them," and took all the money from me. From Ankara we came to the Capital at his house in G'oz-Tepe. He let the gold pieces changed and had them made bracelets

x for her daughter with the best rings with diamonds. He had brought to home 100 shawls and better in quantity and other valuable objects, about 5 months

15 mümaileyhin hanesinde kaldım, sonra dayım
 Vahan Ef. haber alıp beni muhafaza ve
 bende paralarımı geri verilmesini ikide birde
 söyledigimden ürkmesine melni Sarfat Beyim
 haremi beni Çatalca'da Sultan Mektebi
 muallimi bulunan dayım Vahan Ef. nin rezdine
 gönderdi, birde bizi yozgattan südüklere vakit
 çete başı Cerizade Hasan hanem^dle Vahan
 Ef. nin hanelerinde bulunan 50 Kilim, ve 25
 hane toplayıp aldı, ve bir hane da
 bir sürgüne gittiğimizde yozgatlı Dişçi oğlunun
 hayaya bize yardımı olur zamanla vermişdik,
 fakat bir eyiliğini görmedik, yine çete başı Cerizade
 Feyaz Bey hanemizde ⁵cevizden mamul büyük
 saat, ve 3 adet masa, ve hanemizin münder
 leri serili dantelali beyaz takımlarını ve 100
 çift ip çorap zorla toplayıp aldı hanesine
 götürdü +

w488

Yozgatın Köseoğlu Mahallesinden olup İstanbulda
 Gedik Paşada Divan-ı Âli mahallesinde Küllhan
 Sokakı 12 Numaralı hanede müsteciren Sakin Mercan
 Mektebi Sultanisi muallimlerinden 31 yaşında
 Vahan Ef. ben Sarkis Varvanyanin Heyet-i Tah-
 kisiyeye bir müracaat verdiği ifade kendisinin
 fecaie dair denilen müşahadeyi müşahadeyi
 yok 70k isede vukuat zamanında yozgatta
 bulunarak bir çok ta'adiyat ve ta'aruzata
 oppression agrissions

I remained in his home about 8 months. Then my maternal uncle Vahan Ef. took me under his protection and more than once I asked Sarfet Bey to give me back my money and valuables, he was frightened — His wife sent to my uncle Vahan Ef who was a teacher in Sultanie College at Chatalja.

During deportations in Yozgat, the chief of chete-gang Jeridzade Hasan robbed from our house and from the home of Vahan Ef 50 kilims & 25 rugs, and when we were deported from Yozgat, we gave another rug to Dishjioğlu ^{hoping} ~~with the hope~~ that he may help us, but we never saw him again. Also Feyaz Bey, another Chief of chete-gang robbed from our house a big watch made by ~~wood~~ Walnut wood and 3 tables, and the cushions by series with hand made broderis and white services, & 100 pairs of socks, He took these by force to his house

N488

Vahan Efendi son of Sarkis Varvarian, 31 years old, teacher at Merjan Sultanie College, tenant at 12 Kilkhan Street, Divani Ali Ward, Gedik Pasha, Istanbul, originally from Köseoğlu Ward of Yozgat, although he is not a witness to testify about the atrocities, however, made a request to the Inquiry Commission to hear held hearings for the testimony and information of his niece Eugenie

(16) ^{exposed to} maruz kalmış olan ^{niçce} hemşeri zadesi Öjeni
 Narvanyan hanımın ^{meshudat} meshudat ve ^{malü mâtî} malü mâtî
 ve ^{also} kezalik yozgattan ^{hemiç} hemür gelmiş olan Taşçıyan
 Arzaleys âğanın ^{meshudat} meshudat ve ^{malü mâtî} malü mâtî
^{hearing =} istima olarak ^{hakikat} hakikat ^{zahir} zahir ^{çıkarılmasına} çıkarılmasına
 ifade ve beyan eylemiş tir. ^{ing evidence}

23 Kanunvesel 334

Anasıl yozgat Kasabanın Tuzkaya mahallesinden
 olup mumailiği Muallim Vahan Ef. min hanesinde
 mukime 18 yaşında öjeni bent Çazarosun alınan
 ifadesidir.

23 Kanunvesel 334,

Sual — Yozgat Ermenilerinin tehcir oldukları esme-i
 vukua gelen kâffe-i ahval hakkında gördüğün,
 bildiğin neden ibaret ise, beyan edermisin?

(17) 331 Seresi Temmuzunda da, yozgat Mutasarrıfı
 bulunan ve ismi mahrum olmayan bir zat Ermeni
 erkeklerinden mürekkep ve ifradeni miktazını
 tahmin edemediğim bir kafile serk etti, fakat
 bu Mutasarrıf bu serk muamelesinin aleyhinde
 bulunarak "hee bunlara Osmani toprağında
 fevlek edemem" diyordu, bu cihetle kendisini
 arlettiler, yerine vekâleten Boğazlıyan Kaymakamı
 Kemal Bey geldi, yozgatlı uzun Hacinin kardaşı Şükrü
 ve Cerizade Hasan, ve jandarma Onbaşısı İbrahim-i
 Çetebaşı tayin etti, bunların birde rufkatım
 gerek yerli ve gerek Boğazlıyan ve Kariyeler

Varvarian, now resident at his apartment, ~~case~~ as she was an eyewitness of the oppression and atrocities committed against the Armenians of Yozgat district, ~~as~~ and also the testimony of and informations of Arshalous Agha Tashjian who just arrived from Yozgat to Istanbul in order to bring evidence and light concerning the truth and reality of atrocities committed there in Yozgat district.

This is the ^{basic} deposition of Eugenie, daughter of Ghaznos, resident at the house of her uncle Prof. Vakoo Ef. ^{originally from} Yozgat town, Tuzkaya ward, Dec. 23, 1918

Dec. 23, 1918

Q - ~~Can~~ ^{Can} you give information, what do you know, what do you see concerning the events which took place during the deportations of the Armenians of Yozgat?

A - It was July 1915. The Mutesarif of Yozgat whose name I don't remember deported a convey of Armenian men, whose number I cannot remember. ~~But~~ However, the Mutesarif made a statement concerning the execution of ~~this~~ the deportation: $\langle \langle$ I cannot do any harm or atrocity to these in the ^{atrongn} territory $\rangle \rangle$. For this reason he was dismissed from office. He was replaced, provisionally by Koual Bey Kaymakam of Boghazlian, Shukri brother of Ouzoun Haji of Yozgat and Feridzade Hasan, and Gendarmerie corporal Ibrahim were designated ^{by him} chiefs of these gangs.

c/o St. Columba Rectory, 343 West 25th Street, New York, N. Y. 10001

REV. G. GUERCIERIAN
Pastor

Telephone:
Area Code 212 924-2116

ARMENIAN CATHOLIC COMMUNITY
NEW YORK

17

ahaliyi İslâmiye sinden belki 2-300 kişi topladılar
 cümlesi mümaileğh Kemal Bey tarafından marzer
 tıfşaklarla teslim alınmıştı, Kemal Beyde
 Yozgatta müsallah doluyor ve çeteleşe "Sizi
 anahtız bu gün için doğurmuşuz" diyerek, çokal-
 malarına teşvik ediyordu. Kâffesi atlı idiler.

Dükkanlardaki ve hanelerden 12 yaşından
 yukarı olan Ermeni erkeklerini jandarmalarda
 yardımla toplayarak Heikümet terkif hanelerinde
 ve bodrumlara hapsedtiler. dükkanlar sahiplerinden
 jandarmalar vasıtasıyla alınan anahtarlarla kapar-
 dıldı. bu Ermenileri 3-4 kabile olarak yola
 çıkardılar. Sonra Ermeni Karularının sureceğini
 isimlerini bilmediğim her mahalle dellalları
 vasıtasıyla ilan ettiler, bunun üzerine kadınlardan
 hazırlanarak bizim Turukaya mahallesinde
 bulunan Ermeni kadınlarmın çocuklarıyla
 beraber yola çıkardılar, bunları sevki
 memuriyetinde Yozgatlı Divanım oğlu Hamdi ve
 Boz tepeli Mehmet + ve Yozgatlın Kurmuşme
 mahallesinden Feyaz yalnız revolverle müsallah
 oldukları halde hanelerimizden biz aldılar,
 Yozgata 12 saat mesafede bulunan Keller köyünde
 kadar götürülen Mevasırrı vekili Kemal Bey ve
 Yozgatlı Çiğdem Polis komiseri Numan Ef.
 yanlarında marzer tıfşaklarıyla silahlı ve
 atlı olarak bir çok başı bozuklar idi,

(18)

These Armenians were deported in 3-4 convoys. Then ^{by} the order of the authority, town criers, whose names I don't know, announced everywhere that also Armenian women will be deported. Upon this, women made preparations. Women and children of Turkaya Ward were gathered, I was in the convoy.

They deported us. Divaninoglu Hamdi of Yozgat and Boztepli Mehmed and Feyaz of Kouroucheshme Ward of Yozgat, all three armed with revolvers got us out of our homes. The Provisional Metesarif of Yozgat Kevcal Bey

and gathering ^{among} the Moslem people of villages at about 200-300 persons, Kevcal Bey armed them, giving mawzers. Kevcal Bey armed was going round the streets of Yozgat and said to chet-gangs: « Your mothers gave you birthth for today », encouraged them to join and raise the number. They were all on horseback.

With the assistance of Gendarmeries, collecting from stores and houses the Armenian males, they imprisoned them in the basements of the buildings and governmental houses of detention. Gendarmeries took away keys from store owners and locked them.

accompanied us to Keller 12 hours distant from Yozgat and Newman of Yozgat as Police Commissioner, they were followed by many civilian irregulars armed with mawzers and were on horseback.

c/o St. Columba Rectory, 343 West 25th Street, New York, N. Y. 10001

REV. G. GUERREIRIAN
Pastor

Telephone:
Area Code 212 924-2116

ARMENIAN CATHOLIC COMMUNITY
NEW YORK

18

kariyeyi merkezde gündüzün "içinizde ne kadar
 güzel kurtlar var ise toplayıp bana getiriniz,
 oynatalım", diyerek, refiklerine emir verdi,
 onlarda topladılar 2-3 saat kadar oynattılar,
 çalgıcılar Köz Meriyem ve Abanç oğlun 50-50 yaşla-
 rında fleksae var isede, bunlara çaldırmadılar,
 Keller kariyesi yanında ; "Siz Müslüman olacaksınız"
 diyerek, bizi diz çökürdüler, her birimizde ne kadar
 para ve üzerimizde jömlekten başka bulunan eşyayı
 kâmile aldılar. Kemal Bey bizi soyuyordu, Para
 ve esya ve mucevherat ve küpe gibi şeyleri, o
 söylediğini Numan toplayıp aldı, aldıkları paranın
 miktarını tazim edecekler, fakat külliye idi,
 paraların bir kısmını yutmuştu, ondan sonra
 dediük çalende. Kurulan pusulalardan
 üzerimize baltalarıyla, bıçaklarıyla hücum ettiler,
 hepsini gözümün önünde kesdiler, beede basımdan
 balta ve bıçakla vurulmuş yere düşmüşüm,
 beni ölmüş zann ettiler, sonra köyünün ismini
 bilmediğim Köz Hamedî namında birisi geldi
 ölümleri gökladı. beni diri bulunca, köyündeki
 hanesine götürdü, 3 gün sonra Kemal Bey
 sağ kalmış kadınlarında toplanıp vurulma-
 dına emir ehmiş, aradılar beni buldular,
 (19) jandarmaca onbaşısı beni + aldı götürceği sırada
 beni kesme^{mesini} ~~mesini~~ veda ettim, insafa geldi,
 beni haneye götürüyüm, aileme evlad (M 489)

Once in Keller, at daylight, Kemal Bey gave order to his ~~assistants~~ associates, saying: "Collect all beautiful girls and bring them here to get them dance", They gathered them, they forced them to dance during 2-3 hours. Although fiddlers Kori (Abdul) Merizan and Abaninozlu 50-60 years old, and Alexan were there, but were refused to play in the vicinity of Keller village: "You have to embrace the Moslem faith", they told us. They ordered us to kneel down. They stripped us, took our money and clothes, leaving us with our shirt.

Kemal Bey looted us, taking money, effects and jewels and ear-rings and so on. Newman collected money, ~~how~~ how much I don't know, but we all had previously swallowed gold pieces & diamonds. Then a whistle gave the signal, then they attacked us by axes, daggers, according to orders. They killed them all before my eyes, I was wounded on my head by an axe and dagger. They believed that I was dead, then came Kori Hamdi came from a village, I don't know the name, searched for money ~~on~~ among the corpses, if he found me alive, took me to his village home. Three days after Kemal Bey ordered to collect all those women survivors to kill them. They searched all over and found me, A gendarme corporal would take me, I begged him not to kill me, he had mercy. "I will bring you to my home" he said &

you shall be my daughter".

ARMENIAN CATHOLIC COMMUNITY
NEW YORK

Rev. G. GUERGUERIAN
Pastor

Telephone:
Area Code 212 261-5124

Yozgat kazasının 7-8 bin Ermeni nüfusunun ne
miktarının zamanında ve ne miktarı sele-
fimiz zamanında tahcir oluncup, Tahcirden
mükallik ne gibi evrak ve vak'amız vardır.

Gerek zamanı acizade, ve gerek selefimiz
zamanında tahcir edilen Ermenilerin miktarı
kateri acizade değildir zannederim, belki
mayacak aksama ile, fakat okunuktan
sonra yok olması emir oluğundan bittabi
mevcut oluğundan şüphesizdir,

= Beyan ettiğimiz emirlerin okunuktan
sonra fakılması kim emir olmuştur?

— Vilâyetin Dahiliye Nezaretinin İşarına
atfen emri idi.

Bu evamir şifreli yoksa açık mı geliyordu?

= Tahcir hakkında Hükümetin verdiği
emirler umumiyetle şifreli idi,

— Yozgat kazasından zamanında sevkedilen
Ermenilerin miktarına tahakkuk etmediğini
yokarıda cevabımızda beyan olunanlar
selefimiz zamanında sevkedilenlerden ziyade mi
idi?

= Nahiyelerden selefi acili zamanında
sevkiyat oluğundan zamanı acizade
daha ziyade idi,

— Yozgadın kaç nahiyesi vardır, isimleri
nedir? Tahcir edildiklerinde nahielerde

(20) müdür kimler idi? Müdürdey başka polis ve jandarma caruşı-u ve onbasi varmi idi? var ise, isimleri nedir?

- Yozgaden iki nahiyesi vardır. birisi Kızıl Koca, diğeri Yozgun dur, tehcir etnasında Kızıl Koca'da müdür olan zatın ismi Osman Bey isde, diğesinin ismini tahatta edemiyorum. Bendenizin zamanında Sörgün nahiyesi müdürü istifa ettiğinden yerine vekâlehen Yozgat Polis Komiseri Sadık Ef. vekâlehen tayin edilmiş, Kızıl Koca nahiyesinde yine müdür e muavenet etmek için polis komiserlerinden Numan Ef. izan edilmişdi.

- Merkez nahiyelerin tehcir işlerine Komiser Sadık ve Numan Ef. lerini muavenet ettiler,

- Merkez iki nahiyenin tehcirini Sörgünde Sadık Ef. Kızıl Koca nahiyeye müdürüyle beraber Numan Ef. ifa ettiler.

- Nefsi Yozgatta Kaç Eruaci hanesi ve dükkân vardı?

- Miktarını hatırlamayorum, İftina, tokrihes 350 - 400 hane ile 100 dükkân vardır.

- Gerek Yozgatta ve gerek Boğazlıyan Kazalarında tehcirden istisna edilmiş Ermeniler kaldımı? Kalmış ise, miktarları ne idi ve esbabı istisnaları ne dir?

(24)

• Şerh Yozgat ve Şerh Bağazlığında tahrir edilmeyle Kuraya İslamiyeye tevzi suretiyle kaleniz bir çok Emri mevcut isede, miktarını bilmeyenler, fakat kaleniz miktar tahrir edilen miktarından fazladır, Zannedirim.

• Ol suretle kaleniz kısmı Zükürümü? Enas mı? Sübyan mı, idiler ve bunları tahrir eden ne sebebe, mebnî istisna ettiniz?

— Zükürde kaleniz kısmı mevcut isede, en ziyade enas ve Subiyane dir, bunların Kuraya İslamiyede İskânlarına Dahiliye Nezaretinin işarına atfen yine vilâyet emri vermiş di.

— Yürde kağız nisbetinde Kuraya İslamiyeye tevzi edilmiş di?

— Emri Vakî'nin harfiyen edilmemesinin sebebi nedir?

— Kurada hane bulunamaması idi, birde Ermenileri Kuraya sevkedilen jandazmaların tamamıyla vazifelerini ifa edemediklerinden bir karide İskân edilen Brecevilerin kendileri kendilerini arzu ve intihap ettikleri Kuraya gitmemek idi.

— Yozgat Mutasarrıflığı Vekâletinden sebebi infikaktınız ne idi?

22

- Aşıl Mutasarrıfın vârid-i üzerine
in fikak ettiim.

- Oradan nereye memur oldunuz?

- Yozgattan tekrar Boğazlıyan Kaymakam
liqnetına avdet ettiim.

- Akdağmadeni Kazası, Ermeni mik-
tarı ne idi?

- Akdağmadeni kazasının Ermeni ~~miqtarı~~
nufusu tahminen 3000 kadardır.

- Merkezi Kazanın Kaç nahiyesi vardır?
İsimleri nedir?

- Merkezi Kazanın kaç nahiyesi olduğunu
bilmiyorum, yalnız Mâğara v. mevceit
olduğunu biliyorum dedi, müdürün
işmini tahakkir edemiyorum.

- Tehcir esnasında Akdağ Kazası
Kaymakamı kim idi?

- Akdağ Kazası Kaymakamı Hafız
Huseyin Ef. idi

16 Kanunecül 33et,

Kemal

Heyet-i Tahkikiye Reisi: Nazhar.

W490

İcra ediliyordur, başkaca bir muhotez
Tayin etmek için adam olmadığı
gibi Jandarma Kumandanınca buna
lüzum gösterilmemiştir di, teslim

22 ilmi halleri ise, sevkîyat doğrudan doğruya jandarmaya Kumandan tarafından ifa edildiğinden talep ve celbi ihmal edilmiştir.

Boğazlıyan Ermenilerinin hiymi sevkinde ilk uğradıkları kazaya neresi di? Boğazlıyan jandarmaları Ermenileri Der zora kadar mı yoksa güzergâhta tesadüf edecek, ilk kazaya kadar mı sevk memur edilmişlerdi?

- Boğazlıyan Kazası Ermenileri esna-i sevkte itlaf edilmiş, sözde "Bu Ermenileri Keskim, Mutasarrıf Vekeli oldum," diye yozgatta alenen söylemişsin, bunların itlafı ne suretle, kimler tarafından ifa edilmiş, ve ne gibi emre müstenitti?

- Boğazlıyan Ermenilerinin esna-i sevkte itlaf edildiklerini bilmiyorum, sonra 4 bendemiz Ermeni Keskim, Mutasarrıf Vekeli oldum" diye de bir söz söylemedim. Boğazlıyanda Çat ve Kum Kuyu kurasında Ermenilerin misallâhen Hükûmete isyanları üzerine Kayseriden gelen asker ve jandarmalar ve Külliye eden ahali tarafından epiyice Ermeni itlaf edildi. Üsz Dağında tahakkuk eden ve misallâh Boğazlıyan Ermenileri ilk Sivas dan firasen gelen ve misallâh bulunan

(24)

- Mevcut Rwanos Akdağmadeni kazaları nereye merbuttur.?

- Mevcut Rwanos Kazaları Kuşehir livasına, Akdağmedeni kazasında Yozgat livasına tabiidir.

- Yozgat Mutasarrıflığı vekâletinde hangi tarihten hangi tarihe kadar bulunduğunuz.

- Yozgat Mutasarrıflığı vekâletinde, 5 Ağustos tarihinden Eylül gagesine kadar bulunduğunuz.

- Yozgat Merkez Kazası ve Kasabası Ermenileri kaç nefusdan ibaret idi?

- Muktar hakikisini tahateer edemiyorum, 7-8 bin nefus olduğunu zannedirim.

- Yozgat kazası Ermenileri kimler vasetiyle, nereye nakl, tehcir olundu? Bu tehcir emri ne yolda, kimin tarafından verilmişti?

25

- Bendeniz Yozgata gittiyimde ilk sevkiyatın jandarına marifetiyle ve Sivas tarihiyle yapıldığını jandarına Tabur Kumandanı Tevfik Bey söylemişti. Zamanı acilide yapılan tehcir merkezi livada jandarına tabur kumandanı ve nahiyelerde nahiyemüdürlüğü tarafından vilayetten talaki edilen ve aynen tebliğ edilen emir mucibince Der Zora sevk edilmiştir.

W 191

(25)

Sual - nedir? Bunun merkez kazasında kaç nahiye olup, isimleri nedir? Tehcir esnasında müdürleri kimler idi?

Cevap - Yozgat livasının Merkez Kazasından made 2 kazası vardır. birisi Akdağmadeni, diğeri Boğazlıyan'dır. Yozgat Merkez Kazasının 2 nahiyesi vardır; birisi Kızıl Koca, diğeri Sungurludur. Kızıl Koca müdürünün ismi Osman Bey, Sungurlu müdürünün ismini derhater edemeyorum.

Sual - Boğazlıyan Kazasında nahiye varmı? Var ise, ismi nedir? Müdürü kim idi?

C - Boğazlıyan Kazasında nahiye vardır, ismi Akdağlar, Müdürün ismi Ferit Bey dir.

Sual - Sizden sonra Boğazlıyan Kaymakamlığında vekâlet ettiğini söylediniz, vazifesini ifa eden Ali Rıza Ef. nin asıl memuriyeti ne idi?

C - Kaymakam vazifesini ifa eden Ali Rıza Ef. Boğazlıyanda kadı idi,

Sual - Boğazlıyan Akdağ nahiyesinde Ermeni varmı idi? Var idi ise, miktarı ne idi?

(26)

a- Akdağ nahiyesinde Ermeni Var idi.
Mıktar Merkez nahiyesinin mıktarında çok
ücede, mıktar hatırı acilide değildir,

1- Boğazlıyan kazası Ermenilerinin
kimlerin tahtı muhafazasında neye
kadar sevkedilmişler idi? Bunların
mahalli müretteplerine salınan teslim ol-
duğuna dair il muhabes getirilmedi?
Bunların cebb ve kütalar etnizmi?

c- sevkiyat doğrudan doğruya
jandıarma marifetiyle icra edilir idi.
Sevkedilen Ermenilerin mahalli müret-
tepleri olan Derzora teslim olduğuna
dair il muhabes getirilmişdir.

d- Polis komiseri, bölük komandanı
ve dair memurların rüfekat ve mesuli-
yeti tahtında Ermeniler sevkedildiler mi?

e- Ermenilerin jandıarma komandanının
tağın ettiği jandıarma rüfekatıyla sev-
k edilir idi. Karada yalnız bir poli-
mensub olduğundan bittabiî polis tefrik
edilemezdi.

2- sevkesnasında istihdam olunan
jandıarma çavuş ve onbaşı ve neferleri
kimler idi?

c- sevkiyatı jandıarma komandanı
ifa ettiğinden istihdam ettiği jandıarma

(26)

çavuşu ve onbaşı ve neferlerinin isimlerini bilmiyorum, yalnız ismini bildiğim bir jandarma çavuşu ve vardır, o da Hüseyin Çavuş, esasen Kazan'daki jandarma efradının isimlerini bilmem.

— Sevki esnasında Kazan'ın jandarmasına, ilaveten Merkezi lîvadan ve yalnız başka bir Kazan'dan jandarma zabıt ve efradı

27)

gelmiş mi idi? gelmiş ise, isimleri ne idi?

— Jandarma zabıta gelmemiş ise de, Kadronun mukatazâtına binaen lîvadan jandarma efradı geldiğini jandarma Kumandanı Hulusi İf. söylemiş idi, isimlerini bilmem.

— Ermeni sevkîyatına muavene olmak üzere akrâden kuvve-i muavene veya başka bir teşkilât yapmak gibi tedbir vaki ol mu?

— Kazanın asayişini ve kuzay-ı metrukânın emri muhafazasının temini için ahz-ı asker şubesiinden asker talep ettim ve daire-i merkezînin verdiği defter mucibiince mü kellefiyeti askerîye dahilinde bulunanlardan jandarma dairedince lüzum görülen miktar alınarak istihdam edilmişdir.

— Ahz-ı asker Şube reisi ne rütbede idi ve ismi ne idi? beyan

27) ettiğimiz suretle mükellefeyeti askerîye
dairesinde dahilinde bulunulardan
alıyoruz efradın miktarı nedir
ibareti idi?

C - Ahır. Asker Şube reisi kol ağası
idi. İsmi Mustafa Ef. dir. alevan efradın
miktarını bilmiyorum.

S - Boğazlıyanda Rum Metropoliti ve
papazları varmı? Var ise, ne isimleri ne idi?

C - Boğazlıyanda Rum Metropoliti ve papazları
yoktu. yalnız Çat Kariyesi ve nahiyeye
tabidir, orada Rum olduğundan papaz
var idi, fakat ismini bilmiyorum.

S - Boğazlıyan Kazasında kaç
Ermeni hanesi ve dükkanı vardı?

C - Boğazlıyanda takriben 100 hane
Ermeni var idi. 50 yigirmi kadar da
dükkan Mevceet alıyoruz zannediyorum.

(28) S - Boğazlıyan muftisinin ve müderrisleri
var ise, müderrislerinin ismi nedir?

C - Boğazlıyanda bir medrese var ise de,
müderrisi yok idi. Müftü Ef. nin ismi Hacı
Ahmet Ef. dir.

S - Boğazlıyan Kazası Ermenilerinin
kesreti Nufusuna göre bunların sivil
isim jandarına efradına bırakıpta,
bu efradın üzerine bir muhafız mesul

28) tayin etmemenizin ve Ermenileri mahalle müretkeplerine götürdüğüklerine dair vazife edinip te teslim il muhaberesi talep ve celt etmemenizin esbabı nedir?
c - Sebte işi Merkez'e nahiyede

1/11/92

yardarına Kumandan Akdağ Mahiyesinde müdür tarafından

maznu maleyi Konya ve İçel Kuvvet Müfettişi iken memuriyetinin 2 ay evvel ruku'ı lâğvı cihetle acıkta bulunduğu ve anasıl Manasterin Florine Kasabası ahalisinden olduğunu ve şimdiki halde Hoşhuvan mahalesinde müsteşirer sâkin ve müteahhil olduğunu ve 31 yaşında bulunduğu söyleyen Kemal Bey bin Arifin Zahir edilmiş olan ifadesidir.

15 Kanunıevvel 334.

1. Boğazlıyan Kaymakamlığında hangi tarihten hangi tarihe kadar istihdam olurdun. Oradan nakl veya terfi suretiyle hangi mahale tayin olurdun?

c - Boğazlıyan Kaymakamlığına 331 senesi Mayıs 29'undan 332 senesi Nisanına kadar takiben on buçuk mah bulurdum, bade terfiyen bass esgi Şam Kazası Kaymakamlığına

28) tayin edildim.

S. Boğazlıyan Kaymakamlığına bulun
duğumuz sırada, sırada meclisi idare
ve belediye âzaları, mal müdürü, tahrirat

29) kâtib-i, Polis müdürü, fındarına kûlûk kuman-
dan, belediye reisi, bidayet müdde-i
umumisi, bidayet mahkemesi reisi, kaza
kadısı, Nüfus memuru kimler idi?

c. Meclisi idare âzasından ismini
tahatür ettiğim Cab Cab zat Ahmet Beyle
Omar Ef. idi, mal müdürü Hasan Efendi,
tahrirat kâtib-i Memduh Bey, Polis Memuru
Ahmed Efendi, Belediye Reisi İbrahim
Bey, Müdde-i Umumi Refik Bey, Mah-
keme reisi yoktu, kade Ali Reza, Nüfus
Memuru Alidallah Ef.

Ş. Boğazlıyan kazası kaç köyden
ibaret dir? Müslim ve gayri Müslim
nüfusu ne kadar idi?

c. Boğazlıyanda kaç kariye mevcut
bulduğum kâtipler tahatür edemiyorum,
takriben 60 kariye vardır. nüfusu da
60000 kariptir.

S. Beyan ettiğiniz 60000 nüfusunu
gayri müslim ~~midir?~~ kısmı ne miktarda idi?

c. Takriben 7-8000 nüfus gayri
Müslumdur. Bu 7-8000 nüfus kâmilin

29)

Ermeni idi.

~~4~~ Bir miktarda Rum mevcuttur, fakat bu miktar 7-8000 nüfusu tecaruz etmiş, zannederim. Mütebakisi Ermenidir.

S - Mezkiir kazanın Ermenileri hangi tarihte, ne reye tehcir olundular?

e - Verilen emir mucibince 331 Senesi Temmuz ve Ağustos aylarında Der zora tehcir edildiler.

30

S - Tehcirden sureti icrasına dair hangi makamlardan, ne yolda emir verildi, bu emirler nezdinizde mahfuz mudur?

e - Ermenilerin Der zora tehciri hakkında verilen emir Yozgat Mutasarrıflığında dur; emir nezdinde acizde mahfuz değildir. Tehcir hakkında o kadar müteaddit emirler verilmişdirki, hatırla kalması kabil değildir.

S - Tehcir hakkında Yozgat Mutasarrıfının verdiği emir kendisi tarafından mı, yoksa vilâyetin emrine istinas edilebilmişdir? O sırada Yozgat Mutasarrıfı ve Ankara valisi kimler idi?

e - Emir vilâyetin emrine müstenittir, o sırada mutasarrıf Cemal Bey, vali Atif Bey idi.

(30)

1- Cemal Bey Yozgat Mutasarrıflığı sırasında Boğazlıyan Ermenilerinin tehcirini başlanmış veya tehcir işi ikmal edilmiş mi idi?

c. Cemal Bey Mutasarrıf iken tehcire başlanmış idi. fakat birakara Cemal Bey işden el çekdirilerek, bundeniz Vali Atıf Beyin emriyle Mutasarrıf vekaletine tayin edilmiştir.

4- Sorduğumuz Sual Boğazlıyan emirlerinin kâmilin tehcirini yozgatta Mutasarrıf Cemal Beyin bulunuyordu yoksa siz yozgat Mutasarrıf vekaletine gittikten sonra Boğazlıyan tehciratını ıera ve ikmal ettiniz, bu ciheti izah ediniz.

c. Tehcire Cemal Bey zamanında başlanmış idi. Boğazlıyan tehciri bundenizin yozgatta bulunduğum sırada Kaymakam vekili Ali Rıza Ef. ile nahiye müdürü Ferit Ef. tarafından ifa edilmiştir.

(31)

2- Boğazlıyan Kaymakamlığında memuriyetiniz devam ettiği müddetce kaç kişilik ve Kaymakam Ali Rıza ve Nahiye müdürü Ferit Efendiler zamanında kaçar kişilik ve kaç Kafile sevkedildi?

Երեւան

Գույ ԿԿ 11-085, արժուք 8671, 83 ՅԻ, 57 ԵԶ

235,240 ԿՅՐ Երեւան,

42,706 « Երեւան

35,751 « ԿԿԵ

4,520 Երբ Երեւան

809,600 ՏԵՐ Երեւան

34,280 Երբ Երեւան

23,000 « Երբ

31)

c. Gereksiz zamanı arızede ve gereksiz kaymakam vekilinin zamanında kaçır kişilik, kaç kafilenin sevk edilmediğini tahmin edemiyorum.

1. Yozgat lirasından merkez kazasından başka daha kaç kazası vardır? isimleri

W493

24

W493

Vali vekili Atıf beyi işden el çekirdi. Esbabın sorulduğunda 6 Ağustos 1331 tarih ve #29 numaralı şifre telgrafla: "Halkınızdaki muamele görülen lüzum üzerine idareten işden el çekti" ibaresiyle, tarzında cevap verdi, işte bu suretle Yozgat Mutasarrıflığından infisalin vuku bellemiştir.

S. yerinize kim mutasarrıf tayin oldu?

c. Zevce Başarlıyan Kaymakamı Kemal Bey Vali Atıf Bey tarafından vekâletine tayin olundu.

* Kemal Beyin mutasarrıf vekâletinde ne kadar kaldığını derhatsiz edemiyorum, ancak idareten azıl olduğumu müteakkip bu azıl keyfiyeti belki şuraya devlece tedkiki fihr ve mutaasıyla beraber kadar bir ay kadar Yozgata kaldım, bu bir

ARMENIAN CATHOLIC COMMUNITY
NEW YORK

Rev. G. GUERGUERIAN
Pastor

Telephone:
Area Code 212 261-5124

66-01 Burns Street, 4-T. Forest Hills, New York, N.Y. 11375

(Enclosure No 2 with despatch No 382 to Embassy, Constantinople.)

Deportation of Armenians (Gregorian or Orthodox).

Locality.	Number.	Widows with their children	Orphans in orphanages	No of needy families	Total No widows and others in need.	Sum required monthl
-----------	---------	-------------------------------	--------------------------	----------------------------	--	---------------------------

31) ay müddet zarfında Kemal Bey orada idi zamanına göre Ermeni tehcirinin arkası alınmaya kadar orada kalmış, sonra Yozgat Mutasarrıflığına Sivas Mektupçusu Ata Bey tayin edilmiş idi.

32) 1. Madanî infisalı müteakkip Kadi bir ay kadar Yozgatta kaldı ve Kemal Beyinde Mutasarrıf vekâletini ifa ettiği esnada orada kesmen bulunuyoruz, Kemal Bey Ermeni tehcirini ne suretle idare etmiştir? izahat verir misiniz?

C. Evvela cihet askeriyeye tebiid ve tehcir edilecek Ermenileri Hükümeti mahaliye vasıtasıyla tahkik ettiriyordu idi, vaktaki Kemal Bey mutasarrıf vekâletine geldi, bu gibi ahvali tahkikiye lüzum görmeksizin kadın, çocuk, erkek, bila istisna kafesini tehcire tabi tuttu. Sevkiyat işlerinde jandarmalar istihdam oluyordu, bunda jandarma Kumandanı yüzbaşı Tüfrik Efendi o havalideki Çerkeslerden mürekkep, birde çete teşkil etmişti. bir ne kadar gözümler görmemiş isemde, Kasabadan ve livadan çıkarılan

ARMENIAN CATHOLIC COMMUNITY
NEW YORK

Rev. G. GUERGUERIAN
Pastor

Telephone:
Area Code 212 261-5124

66-01 Burns Street, 4-T. Forest Hills, New York, N.Y. 11375

(Enclosure No 2 with despatch No 382 to Embassy, Constantinople.)

Deportation of Armenians (Gregorian or Orthodox).

Locality.	Number.	Widows with their children	Orphans in orphanages	No of needy families	Total No widows and others in need.	Sum required monthl
-----------	---------	-------------------------------	--------------------------	----------------------------	--	---------------------------

32)

Ermenii Kafileleri jandarma ve ceteler ve lahali tarafından katl ve imha edildiğini tavatiren işidiyordum, hatta tahammül edineyerek İsmi hatrında kalmayan bir polis memuruyla Mutasarrıf vekili Kemal Bey "Ahalinin eline kana boyalıyorsun", "Heikümetin siyaseti dahiliyesinde muzîrdir", diye haber gönderdim işide, asla semii itibara almıyarak, kital devam edip duruyordu.

Bu katl işlerinde hapis hane deki canilerde istihdam, bunda yozgattaki aşçı kadından duyduum, bu aşçının biraderide bir katl maddesinden dolayı hapis hane de imiş, bunda çıkarak Ermenilerin katlında kullandıklarının aşçım söylemişdi. Bu aşçı kadının ism ve huviyetini unuttum. yalnız kendisi belediye fecuicilerinden birinin kausi idi. belediye reisi Mehmet Ef. bu aşçı

33)

Kadın pekala bilis. Tulası yozgatta Kemal Beyin Mutasarrıf vekâletinde tehcir edilen Ermenilerin Kusmi sazamı katl ve imha ve emval ve eşyaları gasp ve garez edil diği

33)

Cemal Bey tarafından gönderilen iki parti Ermenilerden bir kısmı Sivas'a dahil olduğu halde katledilmişdir. Bunun mesulüde Sivas vilâyeti olmak lâzım geleceğinden bunun sureti icrasına teklif ve mesullarında tahkik etmek üzere nazarı dikkate âlilerini celb ederim, Efendim.

10 Kanunuevvel 334

Yozgat Mebusu

Şakir

Halil
Recai

İsra'î harbiye garnizonları heyeti teftişine riyasetine bulunan Miralay Halil Recai Beyin tahkiki seiyat heyetince zabt edilmiş olan 12 Kanunuevvel 334 tarihli Şehadetidir.

S. Boğazlıyan Kaymakamı olup Yozgat mutasarrıf vekâletinde bulunan Kemal Beyden Ermeni tehcirine müteâlik telgraf aldunuzmu?

C. Kayseri Furka Kumandanı Şahap Bey vasıtasıyla Boğazlıyanda 300 m 600 m Ermeni imha ettik mealında bir Şifre telgrafname aldım, ve aynı baş Kumandanlık vekâletine yazdım. Bu telgrafın tarihi 331 senesi Temmuz idi. hangi gün olduğu hatırlamıyorum. Kayseri Merkezinden Ankara'ya çekilmişti. Bu

34)

telgraf Ankara'da Kolordu Kumandanlık vekaleti dosyasında (bu telgraf) mevcuttur.

1- Boğazlıyan ve yahut Yozgat livasında dair başka bir malî matnuz var mıdır?

c- Resmi malî matnuz yoktur. istihbaratima nazaren Yozgatta tehcir muamelesini Ankara İVET Murahhası Necati Bey icra etmiş. Necati Beyin orada ne yaptığını bilinem. Tabii başka malî matnuz yoktur.

Miralay Halil Recai

35)

12 Temmuz 31

Yozgat mutasarrıflığından Mite Kayışlı olup Kade Köyünde Kuşdili civarında Hasirci Başı Sokakında 34 numaralı hanede mukim 1279 tevelliüdü Cemal Beyin mael Kaseu Şehadet marbatası.

12 Kanunuevvel 331

Emeni tehcirine 331 Temmuzunda ciheti askeriyeye mubaşeret olunmuşdu. bu tehcirati Kayseride Furka Kumandanı Şahap Bey idare ediyordu. Mumailyle " " Mülazimi Kâzım namında birisini Yozgat, Boğazlıyan ve Maden cihetlerine gönderil mişdi. İsvela ciheti mülkiyeye Emenilerin nakl ve tehcirine dair bir göna emir gelmiş olduğundan ciheti Askeriye derdest ettikleri eşhası

35

ciheti mülkiyeye tevdi edemiyordu.
 Bunlarda müreffeh sarkolunuyoslarda,
 yalnız kura daki Ermenileri bizzat
 kendileri sevkettiklerinden bunlar hakkında
 malûmatım yokdur, çünkü fındarmalar
 müdahale etmiyorlardı, Bu sırada
 Ankara İtt. Cemiyeti Kâtibi Mesulü
 Necati Bey yazgata geldi, makamı
 mutasarrıfıye gelerek bana avucunun
 içinde Vali Vekili Atif Beyin imzasıyla
 yazılmış mektubunun irae etti,
 merkez mektubun meali Necati
 Beyle bil istisare Ermenileri tehcir
 ediniz yolunda idi. Mümaideğ Necati
 Beyden merkez mektubu talep ettim
 isede, vermedi bunde kendisine
 « Sizin bir siffeti resmîyemiz olmadıği
 için bu bapte bir göna istisare ve
 muamelede bulunamam» dedim, ve
 birde tehcir için ciheti mülkiyeden
 henüz emir gelmiş isede, merkez
 emirde ephas ve muzerinin

36)

nakl ve tebiide mevzu ve bahs
 edilmiş iken, ciheti askeriyeye
 bila tevfit çoluk, çocuk, ve kadın
 larda tehcir edilmeğe olduğu
 cihetle bu husus vilayete yazdım,

36) Bunun için ciheti askeriyeden memuru
 rini mülkiyeye müdahale edilme
 mesi lüzumu bildirdiğinden, Mecati
 Beyde madambki ciheti askeriyeye
 tahcisi yapıyor, ve mülkiyeye müdahale
 ettirmiyor, hınaen aleyh bu işe benimde
 müdahaleme lüzum yoktur, diye
 cevap verdim. Bunun üzerine
 yozgatta bir şey yapılmayacağına
 anlayarak Mecati Bey Daruma Şitti,
 aradan bir kaç gün geçtikten
 sonra...